

ΚΚΜΕΡΟΣ Α΄ : ΘΕΟΔΩΡΑ Η ΜΙΜΑΔΑ – ΧΟΡΕΥΤΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄ Η ΘΕΟΔΩΡΑ ΣΤΗΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

1. Εισαγωγή

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στο ταξίδι της τότε εταίρας Θεοδώρας στη μακρινή Αλεξάνδρεια, πρωτεύουσα του βυζαντινού επαρχάτου της Αιγύπτου και κέντρου του Μονοφυσιτισμού. Έτσι, πρώτα με την εύρεση και ανάλυση των αιτιών της απροσμενης φυγής της ήδη διακεκριμένης εταίρας από την προσφιλή της πόλη, αλλά και με την ύστερη αναφορά μας στα εκεί νέα δεδομένα και γεγονότα που της συνέβησαν, όσο και στις εμπειρίες της κόρης του Ακακίου στην εκούσια εξορία της, αρχικά, θα μπορέσουμε να εξηγήσουμε του λόγους μιας τέτοιας πράξης της. Στη συνέχεια δε, να κατανοήσουμε το «αιτιατόν», όλες δηλαδή τις παραμέτρους και τα κίνητρα που ώθησαν την πρώην μιμάδα στη ριζική της μετάλλαξη και στη νέα θεολογική της διάσταση.

2. Βασική αρχαία πηγή

Προκόπιος

Σύμφωνα με τα γραφόμενα από τον Προκόπιο, κάποια στιγμή η Θεοδώρα εγκατέλειψε την «καριέρα» της και έφυγε μαζί με τον Εκήβολο,¹ που είχε μόλις αναλάβει τη διοίκηση της Πεντάπολης, της χερσονήσου της Κυρηναΐκής και σημερινής Λιβύης.² Εκεί, πρόσφερε στον εραστή της τις πιο αισχρές υπηρεσίες έως ότου τον δυσαρέστησε και εκείνος την έδιωξε³ με τον χειρότερο τρόπο. Βρέθηκε τότε χωρίς κανέναν πόρο ζωής και για να μπορέσει να ζήσει, ακολούθησε τον

¹Εκατόνταρχος από την Τύρο, ήδη προαναφερόμενος στο 4^ο κεφάλαιο: βλ. Προκοπίου Καισαρέως, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. IX, πργφ. 27, σ.110.

²Προκοπίου Καισαρέως, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κειμ., τόμ., VI, κεφ. IX, πργφ. 27, σ. 110.

³Εδώ, από τον Προκόπιο αναφέρεται ότι η Θεοδώρα δεν διώχτηκε, αλλά η ίδια εγκατέλειψε τον Εκήβολο: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. πρβλ. Απόστολος Καρπόζηλος, *Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι*, κεφ. Β, 'οι Κλασικίζοντες Ιστορικοί του Έκτου και Έβδομου Αιώνα, Προκόπιος, σχόλια, 122, Θεοδώρα, σ.419.

συνηθισμένο της άνομο τρόπο και κατά τον ακριβή ιστοριογραφικό λόγο: «*Ἐκὼς τὸν Ἰσχυρὸν καὶ τὸν ἄνομον Τυρίβ... τὴν ἐς τὸ σβῆμα παρανομίαν, περ ἐνθιστο, εργαζομένη*».⁴ Είναι βέβαιο ότι η Θεοδώρα ήθελε να επιστρέψει στην αρχική της αφετηρία, την Κωνσταντινούπολη, μόνο που αυτή τη φορά γνώριζε πως μέχρι να φθάσει στον τελικό προορισμό, το ταξίδι θα ήταν μακρύ, δύσκολο και δαπανηρό εφόσον θα έπρεπε να διασχίσει πρώτα όλη την Ανατολή. Γι αυτό και ξεκίνησε με πρώτη στάση την Αλεξάνδρεια, ασκώντας το επάγγελμα που εκείνη πολύ καλά γνώριζε. Προέβηκε δε σε τέτοιες ακόλαστες πράξεις, που αν κάποιος τις κατονόμαζε, δεν θα τον συγχωρούσε ποτέ ο Θεός: «*Τς μὲν οἶν ἠΑλεξάνδρειαν τὰ πρῶτα ἵκεν. Νπειτα δέ... σπερ οῤκ Ανεχομένου τοῦ δαίμονος χῆρὸν τινα τῆς Θεοδώρας Ακολασίας Ἀγνῶτα εἶπαι*».⁵

Όσο για την αναφορά του Προκοπίου στη σχέση της Θεοδώρας με τον Εκήβολο και στο ταξίδι της στην Αλεξάνδρεια, με όλη την καυστικότητα που διαφαίνεται σε αυτήν, πιστεύω ότι αποτελεί μια ακόμη, εκ μέρους του, προσπάθεια να υπερθεματίσει στο ζήτημα του έκλυτου βίου της. Να έρθει στο φως, μάλλον μεγεθυμένη, μια ακόμη «σκανδαλιστική» λεπτομέρεια της νεανικής ζωής της, όπως και το εύρος της ακολασίας της.⁶

3. Σύγχρονοι βυζαντινολόγοι – Ιστορικοί συγγραφείς – Μυθιστοριογράφοι

3.1 C. Diehl

Ο C. Diehl, με βάση την Προκοπική «ανιερότητα» της Θεοδώρας, προχωρεί και καταγράφει ότι η δευτερότοκη κόρη του Ακακίου, λάτρις της ευζωίας και του χρήματος, είχε ήδη συγκεντρώσει μια σεβαστή περιουσία όταν πήρε την απόφαση να ακολουθήσει τον Σύρο εκατόνταρχο εραστή της στην Αφρική.⁷ Ωστόσο, σύντομα και

⁴βλ. Προκοπίου Καισαρέως, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. IX, πργφ. 27, σ. 110.

⁵Προκοπίου Καισαρέως, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. IX, πργφ. 28, σ. 111.

⁶Προκοπίου Καισαρέως, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. IX, πργφ. 27-28, σσ. 110-112.

⁷Όταν ο Εκήβολος από απλός υπάλληλος των διοικητικών αυτοκρατορικών υπηρεσιών προβιβάστηκε σε εκατόνταρχο, η Θεοδώρα, φιλοδοξώντας να αποκατασταθεί με έναν καλό γάμο και αν ανεβεί κοινωνικά, αποφάσισε να τον ακολουθήσει: βλ. C. Diehl, Θεοδώρα, μερ. I, κεφ. III, σ. 25.

για άγνωστη αιτία εκδιώχτηκε από τον Εκήβολο και έτσι, για μεγάλο χρονικό διάστημα, άπορη και δυστυχισμένη, «αναγκάστηκε να σύρει την αθλιότητά της» πρώτα στην Αλεξάνδρεια,⁸ έπειτα στην Αντιόχεια και σε όλη την πρόσιμη Ανατολή (περίπου 521 μ. Χ.).⁹

Σύμφωνα με τον C. Diehl, όταν η Θεοδώρα συνέβηκε να βρεθεί στην Αλεξάνδρεια, ποτέ η Αίγυπτος δεν ήταν σε μεγαλύτερη θρησκευτική και κοινωνική αναταραχή.¹⁰ Ήταν η εποχή που ο αυτοκράτορας Ιουστίνος, θέλοντας να αποκαταστήσει την ένωση με την Ρώμη, είχε εξαπολύσει στη Συρία έναν αμείλικτο διωγμό και συνεπώς όσοι αρνήθηκαν να προσυπογράψουν στα ορθόδοξα δόγματα που είχε διακηρύξει η σύνοδος της Χαλκηδόνας, όλοι εκείνοι που δεν παραδέχονταν στον Ιησού παρά μια μόνο φύση καταδιώκονταν ανελέητα. Οι συριακές μοναστικές κοινότητες είχαν βίαια διασκορπιστεί, τα μοναστήρια είχαν σφραγιστεί, οι καλόγηροι κακοποιούνταν, φυλακίζονταν ή σφάζονταν, ενώ, με την αποκήρυξη του μονοφυσιτισμού, οι σημαντικότεροι αιρετικοί ιεράρχες¹¹ κατέφυγαν εξόριστοι στην Αίγυπτο και κυρίως στην Αλεξάνδρεια. Εκεί ο πατριάρχης Αντιοχείας Σεβήρος, ο «βράχος του Χριστού» και «ακλόνητος φύλακας της αληθινής πίστης», προκαλούσε με τη δριμύτητα των λόγων και την έντονη δογματική διδασκαλία του οξεία σύγχυση σε όλο τον ανατολικό χριστιανικό κόσμο.¹²

Ο C. Diehl, σε αντίθεση με τον συνεχιζόμενο λίβελλο του Προκοπίου, αποφαίνεται ότι παρά την ηθική και ψυχική αναστάτωση που βρισκόταν η Θεοδώρα, εν τούτοις δεν έμεινε καθόλου ασυγκίνητη και απαθής στην επίδραση του περιστασιακού

---

⁸Από τον 4^ο μ. Χ. αι., η Αλεξάνδρεια, πρωτεύουσα της Αιγύπτου και σιτοβολώνας της Μεσογείου, δεν ήταν μόνο μια πλούσια εμπορική πολιτεία μέσα στη χλιδή και τη διαφθορά, μήτε απλά ο τόπος διαμονής των φημισμένων εταίρων της χώρας. Ταυτόχρονα υπήρξε μια από τις μεγαλύτερες εστίες του χριστιανισμού, με οξείες θρησκευτικές διαμάχες και εμπαιθείς θεολογικές αναζητήσεις και αντιπαραθέσεις. Έτσι, πουθενά αλλού στον κόσμο δεν υπήρχε τέτοια άνθηση μοναστηρίων, σκητών και ερημητηρίων. Η έρημος μάλιστα της Λιβύης ήταν τόσο γεμάτη από ασκητές, ώστε δίκαια ονομάστηκε «έρημος των αγίων»: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. III, σ. 26.

⁹C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. III, σσ. 25-26.

¹⁰C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. III, σ. 29.

¹¹Ο πατριάρχης Αντιοχείας Σεβήρος, ο Ιουλιανός ο Αλικαρνασσεύς, ο Ιωάννης ο Τέλλης, ο Πέτρος ο Απαμείας και περισσότεροι από πενήντα άλλοι επίσκοποι, είχαν αναθεματιστεί, και διωχτεί από τις έδρες τους. Όλοι αυτοί βρήκαν άσυλο στην Αλεξάνδρεια, όπου ο πατριάρχης Τιμόθεος, περιβαλλόμενος από στρατό φανατικών και αφοσιωμένων καλογήρων, παρέμενε πεισματικά στο μονοφυσιτικό δόγμα: βλ. C. Diehl, *θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. III, σ. 26.

¹²C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. III, σ. 26.

περιβάλλοντός της. Ζώντας δίπλα στην «*έρημο των αγίων*»,¹³ θεωρούνταν αδιανόητο να μην επηρεαστεί από τη βαθιά ευσέβεια και αυταπάρνηση αυτών των ανθρώπων οι οποίοι, βασανίζοντας τη σάρκα τους, ικέτευαν αδιάκοπα τον Θεό να τους σώσει από τις αμαρτίες τους. Όπως επίσης, ήταν αδύνατον για την πρώην εταίρα να μη πλησιάσει και σχετιστεί με τους δύο αγίους ιεράρχες, τον Αλεξανδρείας Τιμόθεο και τον Αντιοχείας Σεβήρο.¹⁴ Ο Τιμόθεος, κατά την πληροφόρηση του C. Diehl, φαίνεται πως επηρέαζε βαθιά τη Θεοδώρα, που αργότερα τον αποκαλούσε «*πνευματικό της πατέρα*».¹⁵ Το ίδιο, όμως, θα μπορούσε να ειπωθεί και για τον Σεβήρο,¹⁶ στα μαθήματα του οποίου οφείλει, πιθανά, όλη τη γνώση των θρησκευτικών ζητημάτων, που αργότερα έμελλε να επιδείξει η αυγούστα.¹⁷ Το γεγονός ότι από πολύ νωρίς υπήρξε η φυσική προστάτις των κατατρεγμένων σχισματικών,¹⁸ καθώς και ο ζήλος με τον οποίο αναμίχθηκε στις θεολογικές διαμάχες της εποχής της, δεν οφειλόταν μόνο σε μια συγκεκριμένη αντίληψη των κυβερνητικών απαιτήσεων. Πήγαζε πιθανότατα και από μια ανάμνηση της «*θρησκευτικής κρίσης*» που είχε τότε περάσει στην Αλεξάνδρεια. Μια ευγνωμοσύνη για τους ανθρώπους αυτούς, που την είχαν τότε περισώσει από την ολοκληρωτική απώλεια.¹⁹

Ο C. Diehl διηγείται την περιπέτεια της Θεοδώρας στην Αλεξάνδρεια με πολύ πιο λεπτομερή περιγραφή από εκείνη του Προκοπίου. Εμβαθύνει στα γεγονότα της αρκετά μακρόχρονης παραμονής της στην Αίγυπτο και αναφέρεται στον ηθικό της

¹³Στις σπηλιές του λιβυκού όρους, σε μοναστήρια χαμένα μέσα στην έρημο, εκατοντάδες γόνων από αρχοντική γενιά έρχονταν για να ασκητεύσουν και αναζητήσουν ητη λήθη και σωτηρία. Από αυτούς διακρίνονται: ο «*όσιος*» Θωμάς, κάποτε πλούσιος άρχοντας, που έζησε χρόνια σε μια σπηλιά, πλέκοντας καλάθια για να τα προς το ζην. Η πατρικία Καισαρία, μια πολύ μορφωμένη και από λαμπρή οικογένεια ερημίτισσα, που, ζώντας επί δεκα πέντε χρόνια σε μοναστήρι που η ίδια ίδρυσε, έδωσε σε όλους το παράδειγμα της ταπεινοφροσύνης, της φιλανθρωπίας και της υποταγής. Ο ερημίτης Μαράς με το υπέροχο ήθος του, καθώς και η οσία Σουζάνα που με τη δύναμη της πίστης της θεράπευε ασθενείς: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. III, σσ. 26-28, πρβλ. S. Runciman, *Η Βυζαντινή Θεοκρατία*, σ. 156, εκδ. I. Ροηλίδης.

¹⁴C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. III, σ.29.

¹⁵Από τον τιμητικό αυτό τίτλο, που η Θεοδώρα αποδίδει μόνο στον Τιμόθεο, μπορούμε να συμπεράνουμε πως ίσως, χάρη στον συγκεκριμένο ιεράρχη, η αμαρτωλή εταίρα μεταμελήθηκε και έγινε, έστω πρόσκαιρα, αγνή και καλή χριστιανή: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. III, σ.29.

¹⁶Ο Σεβήρος ήταν ιδιαίτερα αγαπητός στις γυναίκες, οι δε διδαχές του απευθύνονταν άμεσα και πρόθυμα σε αυτές: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. III, σσ. 28-29, πρβλ. C. Diehl, *Βυζαντινές μορφές*, κεφ. III, *Θεοδώρα*, σ. 74.

¹⁷Είναι σκόπιμο να ειπωθεί πως, εφ' όρου ζωής, η Θεοδώρα, ήταν πιστή και αφοσιωμένη στον «*μεγάλο μονοφυσίτη θεωρητικό*», για τον οποίο έτρεφε «*απεριόριστο θαυμασμό*». Πολλές φορές δέχτηκε τον Σεβήρο και τους φίλους του στο παλάτι, υποστήριζε την προπαγάνδα τους και προσπάθησε να επιβάλει τις ιδέες τους στον Ιουστινιανό: βλ. C. Diehl, μέρ. I, κεφ. III, σ. 29.

¹⁸Ο C. Diehl καταγράφει ότι για τους μονοφυσίτες, η Θεοδώρα καταύγαζε «*σαν η *αυτοκράτειρα* η αναδειγμένη απ' τον Θεό, για να υπερασπιστεί τους κατατρεγμένους από τη δριμύτητα της καταγίδας*»: C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. III, σ. 29.

¹⁹C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. III, σ. 29.

ξεπεσμό, όμως, με γλώσσα απαλή, ευγενική, ανώδυνη θα λέγαμε. Εν κατακλείδι, πιστεύω ότι ο βυζαντινολόγος, αφηγούμενος την ταραγμένη εκείνη περίοδο της ζωής της κόρης του Ακακίου, την θρησκευτικότητά της, καθώς κι όλες τις θεολογικές της αναζητήσεις και συναναστροφές, ίσως, επιθυμεί να μας προετοιμάσει για τη μετέπειτα «αδιαφιλονίκητη» ευσέβεια της.²⁰

3.2 Κ. Θεοχάρους

Σύμφωνος με τον Προκόπιο και τον C. Diehl ως προς την ύπαρξη του Εκηβόλου, ο Κ. Θεοχάρους εξιστορεί ότι η Θεοδώρα, αφού ξανασυνάντησε τυχαία στο θέατρο τον εκατόνταρχο σωτήρα της, Εκήβολο,²¹ συνήψε μαζί του έντονη ερωτική σχέση.²² Τοιουτοτρόπως, όταν ο ερωτικός της σύντροφος τοποθετήθηκε ως έπαρχος της Πεντάπολης²³ εκείνη, έπειτα από πολλούς δισταγμούς και ψυχικές μεταπτώσεις,²⁴ τον ακολούθησε, εγκαταλείποντας «αίφνης» και απροειδοποίητα την προσφιλή της πόλη, τους φίλους και τις αδελφές της. Αργότερα, καθώς η εταιρά έπλεε προς τον νέο, άγνωστο προορισμό της και αποχαιρευτούσε τη Βασιλεύουσα, ένοιωθε μετανιωμένη, σε αντιδιαστολή με τον Εκήβολο,²⁵ που για τους δικούς του προσωπικούς λόγους αισθανόταν πολύ ευτυχισμένος.²⁶

Επιπρόσθετα από τους δύο παραπάνω ιστορικούς, ο Κ. Θεοχάρους συμπληρώνει πως στο τρικάρταρο πολεμικό πλοίο «*Mars*»²⁷ που μετέφερε τον νέο διοικητή της Κυρηναϊκής με την συνοδό του στην Αλεξάνδρεια, μαζί ταξίδευε και ο εκατόνταρχος

²⁰C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. III, σσ. 25-29.

²¹Βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. VI, σσ. 79-85.

²²Κατά τον μυθιστορηματικό ιστοριογράφο Κ. Θεοχάρους, για την Θεοδώρα ήταν η πρώτη φορά που γνώριζε τον μεγάλο έρωτα. Η ρομαντική της της αγάπη για τον Εκήβολο υπερίσχυσε τόσο, ώστε αποξενώθηκε από παλιούς έρωτες, εφήμερους εραστές και εγκατέλειψε το θέατρο και τα όργια: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. X, σσ. 95-97.

²³Στο κείμενο του Κ. Θεοχάρους, η μετάθεση του Εκηβόλου οφειλόταν στην αντίζηλία παλιών του «ερωμένων», που προκειμένου να τον χωρίσουν από τη Θεοδώρα, έπεισαν τον αυτοκράτορα να τον απομακρύνει από τη Βασιλεύουσα: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. IX, σ. 97.

²⁴Η Θεοδώρα, ενώ αρχικά η ίδια ζήτησε από τον Εκήβολο να την πάρει μαζί του, αμέσως κατόπιν μετάνιωσε, αναλογιζόμενη όλα όσα θα έχανε με αυτό της το ταξίδι: την γεμάτη χλιδή ζωή της, τους θαυμαστές της, τις φίλες της, την περιουσία της. Εξ ίσου ανήσυχη ήταν, όμως, για το άγνωστο όσο και για την ερημιά που την περίμενε σε έναν τόσο απόμακρο τόπο: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. IX, σσ. 97-100.

²⁵Σε αντίθεση με τη Θεοδώρα, ο φιλόδοξος Εκήβολος, σκεπτόμενος τη νέα του θέση, τους τίτλους και τα πλούτη που τον περίμεναν, αισθανόταν εξαιρετική ικανοποίηση: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. I, σ. 106.

²⁶Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρος I, κεφ. IX, μέρ. II, κεφ. I, σσ. 95-106.

²⁷Λατινική απόδοση της λέξης Άρης: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. I, σ. 105.

Βελισάριος,²⁸ που θα πήγαινε στις Φώκαιες²⁹ για να βρει το εξκούβιτό του.³⁰ Τότε, κατά τη διάρκεια του πλου τους με την «ουσία»³¹ και μέχρι να τους αποχαιρετίσει ο συνταξιδιώτης τους, η Θεοδώρα έμαθε πως ήταν προσωπικός φίλος του Ιουστινιανού, ανηψιού του αυτοκράτορα Ιουστίνου, ενώ ταυτόχρονα είχε όλο τον χρόνο να περιεργαστεί προσεκτικά τον ολιγομίλητο στρατιωτικό.³² Ο «ψηλός, αρρενωπός» άνδρας, αφού πρώτα τους ζήτησε συγνώμη για την έλλειψη τρόπων και για την αγένειά του, τους είπε κατόπιν πως υπηρετεί στο στράτευμα από δεκάξη ετών. Ταπεινά, χωρίς ίχνος έπαρσης, τους μίλησε για τη ζωή του, τους διηγήθηκε ιστορίες από τις μάχες που έλαβε μέρος και μοιράστηκε μαζί τους τις εμπειρίες του. Την τέταρτη μέρα πλεύσης, έφθασαν στον προορισμό του και εκεί ο μελλοντικός στρατηγός αποβιβάστηκε.³³

Σύμφωνα με την λεπτομερέστερη εξιστόρηση του ίδιου μυθιστοριογράφου, σε σχέση με τις αναφορές του Προκοπίου και του C. Diehl, όταν μετά από ένα πολυήμερο ταξίδι Θεοδώρα και Εκήβολος έφτασαν στην Αλεξάνδρεια,³⁴ μια κουστωδία στρατιωτών τους παρέλαβε με καμήλες και διασχίζοντας την έρημο,³⁵ τους μετέφερε στην Πεντάπολη.³⁶ Εκεί η Θεοδώρα, από την πρώτη μέρα της στο ανάκτορο του

²⁸Ο Κ. Θεοχάρους αναφέρεται στον μετέπειτα μεγάλο στρατηγό Βελισάριο φίλο του αυτοκρατορικού ζεύγους. Τον περιγράφει ως έναν ρωμαλέο και ευειδή άνδρα που η Θεοδώρα, μόλις τον πρωτοαντίκρουσε στο πλοίο, σκέφτηκε πως πολύ θα επιθυμούσε να κοιμηθεί ένα βράδυ μαζί του: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. ΙΙ, κεφ. Ι, σ. 107.

²⁹Πόλη και λιμάνι της Συρίας: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. Ι, κεφ. Ι, σ. 107.

³⁰Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. Ι, κεφ. 1, σ. 107. Τη λέξη αυτή οι Βυζαντινοί την χρησιμοποιούσαν αντί για το στράτευμα.

³¹Κατά τους Βυζαντινούς, μεγάλο πολεμικό πλοίο: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. Ι, κεφ. Ι, σ. 105.

³²Στο σημείο αυτό ο Κ. Θεοχάρους επιχειρεί μια άνιση σύγκριση μεταξύ του σοβαρού, φειδωλού στα λόγια, Βελισαρίου και του φλύαρου, Εκηβόλου, που για να εντυπωσιάσει δεν δίστασε να αποκαλύψει ακόμη και απόρρητα μυστικά των ανακτόρων: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. Ι, κεφ. Ι, σσ. 108-109.

³³Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. Ι, κεφ. Ι, σσ. 105-109.

³⁴Η Αλεξάνδρεια περιγράφεται ως μια πόλη μεγάλη αλλά καθαρότερη και ωραιότερη από την Κωνσταντινούπολη. Από το περίφημο λιμάνι της, ξεκινούν πλατιές λεωφόροι με επαύλεις και μεγάλα φοινικόδεντρα που οδηγούν στο εσωτερικό της, ενώ στην άκρη προς τη θάλασσα στέκεται ψηλός και μεγαλοπρεπής ο περίφημος φάρος της: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. Ι, κεφ. Ι, σσ. 109-110.

³⁵Καθώς η Θεοδώρα διέσχισε την έρημο προς την Πεντάπολη με τη συνοδεία του Εκηβόλου, ένας από τους ερημίτες των γύρω σπηλαίων, ζήτησε να κοιτάξει την παλάμη της. Της είπε τότε, πως θα ανεβεί κοινωνικά και θα κατοικήσει σε παλάτι με έναν μεγάλο αξιωματούχο. Σε ερώτησή της αν θα ζήσει πολλά χρόνια, στην αρχή την κοίταζε περίεργα αλλά έπειτα χαμογέλασε και της απάντησε καταφατικά: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. Ι, κεφ. ΙΙ, σσ. 112-115.

³⁶Η Πεντάπολη ήταν μια πόλη, περιτριγυρισμένη από γερά τείχη και μικρό πληθυσμό, ανάμικτο από Έλληνες, Ρωμαίους δηλαδή πολίτες δεύτερης κατηγορίας, Εβραίους και μαύρους Αφρικανούς. Τα σπίτια της ήταν πλινθόκτιστα με αχυρένιες στέγες, οι λιγοστοί δε επισκέπτες της αποτελούνταν κυρίως

διοικητή, προκάλεσε εντύπωση για την ομορφιά, τη σοβαρότητα, και τις γνώσεις της.³⁷ Αρχικά, οι βόλτες της στην πόλη, το προσκύνημα δεκάδων δούλων στο πέρασμά της και ο εκδηλούμενος θαυμασμός των αξιωματικών της φρουράς ικανοποιούσαν τον εγω¹/₂σμό και τη φιλαρέσκειά της. Όμως, με τον καιρό, η ζωή στη λιβυκή πόλη, τη γεμάτη σκόνη, διαρκείς ανέμους και πελώρια κουνούπια, άρχισε να της φαίνεται ανιαρή και μονότονη, ιδιαίτερα όταν συνειδητοποίησε ότι ο εραστής της άρχισε να την παραμελεί και να δείχνει τελείως αδιάφορος για την παρουσία της.³⁸ Καθώς μάλιστα η συμπεριφορά του γινόταν ολοένα πιο απότομη και βίαιη, πήρε την απόφαση να φύγει,³⁹ αρνούμενη να ανεχθεί μια τέτοια μεγάλη προσβολή.⁴⁰

Έπειτα από τριήμερη πορεία με καμήλα στην έρημο, η ηρώιδα του Κ. Θεοχάρους έφτασε στην πόλη του Αλεξάνδρου, με σκοπό να βρει σύντομα πλοίο που θα την μετέφερε πίσω στην Κωνσταντινούπολη. Μέχρι να γίνει όμως αυτό, εκείνο που περισσότερο επείγε, ιδιαίτερα για μια νέα γυναίκα είκοσι τεσσάρων ετών, ήταν η εύρεση στέγης. Και σε αυτό η Θεοδώρα στάθηκε άτυχη. Αφού περιπλανήθηκε όλη την ημέρα στην πόλη ψάχνοντας για κατάλυμα, κάποια στιγμή χτύπησε την πόρτα ενός μοναστηριού, αλλά η ηγουμένη του την έδιωξε και έτσι κατέληξε στο πατριαρχείο για να βρει, όμως, τις πύλες του κλειστές.⁴¹ Τελικά, διανυκτέρευσε σε ένα τρισάθλιο δωμάτιο στη συνοικία Βούβαστη,⁴² όπου την κατέκλεψαν.⁴³ Στο

από εμπόρους караβανιών που κατευθύνονταν προς την Τρίπολη: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. II, σσ. 115-116.

³⁷ Κατά τη διάρκεια του δείπνου, οι αξιωματικοί της φρουράς του Εκηβόλου και οι σύζυγοί τους έλεγαν τέτοιες βωμολοχίες, που η Θεοδώρα αισθανόταν την πρόκληση να χρησιμοποιήσει τη χυδαία γλώσσα του θιάσου της Ινδαρώς. Όμως, τελικά προτίμησε να παραμείνει αξιοπρεπής και μετρημένη, δείχνοντας έτσι στους συνδαιτυμόνες την πολυμάθειά της: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. II, σ. 118.

³⁸ βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. II, σσ. 115-121.

³⁹ Συνεννοήθηκε με έναν καμηλιέρα και με το χάραμα, ενώ ο εραστής της κοιμόταν μεθυσμένος, πήρε τα λιγιστά της υπάρχοντα και, αφού πέρασε τις πύλες της πόλης, κατευθύνθηκε προς την Αλεξάνδρεια: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. II, σ. 121.

⁴⁰ Η Θεοδώρα δεν μπορούσε κατ' ουσία ή δεν ήθελε να δεχθεί την, προς το πρόσωπό της, ταπεινωτική συμπεριφορά του Εκηβόλου που επανειλημμένα την απατούσε με τις συζύγους και τις θυγατέρες των κατωτέρων του: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. II, σ. 121.

⁴¹ Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. III, σσ. 122-123.

⁴² Η πιο κακοφήμη συνοικία της Αλεξανδρείας με καπηλειά, οίκους ανοχής, θέατρα, χαμαιτυπεία, καθώς και άθλιες καλύβες της όπου κρύβονταν κλέφτες και δολοφόνοι: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. III, σ. 123.

⁴³ Την πρώτη νύκτα της στην Αλεξάνδρεια, η περιπλανώμενη Θεοδώρα βρήκε καταφύγιο στην τρώγλη ενός μονόφθαλμου γέρο αλήτη που το άλλο πρωί εξαφανίστηκε, αφού πρώτα την κατέκλεψε παίρνοντας μαζί του όλα της τα πολύτιμα κοσμήματα, ρούχα και αρωματικά: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. III, σσ. 123-124.

πατριαρχείο⁴⁴ που για μια ακόμη φορά κατάφυγε, αυτή τη φορά την έδωξαν και έτσι, απελπισμένη πλέον, αναγκάστηκε να επιστρέψει ξανά στο παλιό της επάγγελμα της «ιερόδουλης». Στην προσπάθειά της, μάλιστα, να εξοικονομήσει, όσο το δυνατόν συντομότερα, τα ναύλα του γυρισμού της στην πατρίδα, διήλθε από πολλές δυσάρεστες περιπέτειες και ταπεινώσεις.⁴⁵ Ωστόσο μια μέρα, καταδιωγμένη και άσιτη,⁴⁶ λιποθύμησε μέσα σε μια στοά⁴⁷ απ' όπου την περισυνέλεξε ο ιερωμένος Μάρρας.⁴⁸

Αντιδιασταλτικά με τον Προκόπιο, αλλά και λεπτομερέστερος και πιο περιγραφικός από τον C. Diehl, ο Κ. Θεοχάρους αποφαίνεται πως ο ελεήμων κληρικός Μάρρας, αφού περιποιήθηκε την εξαθλιωμένη Θεοδώρα, δέχτηκε κατόπιν να τη φιλοξενήσει στην καλύβα του και μάλιστα, έπειτα από παράκλησή της, τη βοήθησε να βρει δουλειά σε υφαντήριο.⁴⁹ Καθώς της είχε εμπιστοσύνη, της εξιστόρησε τα πάντα για το μονοφυσιτισμό,⁵⁰ για τη δική του αποστολή στην Αλεξάνδρεια⁵¹ και το σημαντικότερο όλων, σύστησε την προστατευομένη του στους δύο σεπτούς και πολεύσπλαχνους πατριάρχες, τον Αλεξανδρείας Τιμόθεο και τον έκπτωτο πατριάρχη Αντιοχείας Σεβήρο. Έτσι, σταδιακά, η κάποτε μιμάδα μπήκε σε έναν άλλο κόσμο, πολύ διαφορετικό από αυτόν που γνώριζε έως τότε. Οι θεολογικές συναναστροφές

⁴⁴Στο πατριαρχείο, ένας πρωτοσύγγελος αρνήθηκε στη Θεοδώρα να δει τον σπλαχνικό πατριάρχη Τιμόθεο και πιστεύοντας ότι είναι «πόρνη» την έδωξε. Μια τέτοια συμπεριφορά κληρικού την αποθάρρυνε ακόμη περισσότερο, οδηγώντας την, εκ νέου, στην εξάσκηση της πορνείας: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. III, σσ. 124-125.

⁴⁵Η πόρνη Θεοδώρα, μέσω ενός πελάτη της, βρήκε κατάλυμα στο σπίτι του παιδεραστή Βασιλείου και έτσι, εξασφαλίζοντας «κουβούκλι και κλινάρι», επιδόθηκε με ζήλο στην εύρεση πελατών. Κατά τον Κ. Θεοχάρους, θα ήταν, ίσως, αδύνατο να περιγραφούν οι διαστροφές των τόσων ανώμαλων νέων ή γέροντων που βασάνισαν το σώμα της δύστηνης εταίρας, όταν εκείνη, έρμαιο μιας πικρής μοίρας της, βρέθηκε στην Αλεξάνδρεια: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. III-IV, σσ. 125-129.

⁴⁶Κάποια μέρα η Θεοδώρα συνάντησε τον λένονα ή πάτρωνα Ιωνά από τις απειλές του οποίου τρομοκρατήθηκε τόσο, ώστε, έκτοτε κρυβόταν και, καθώς δεν μπορούσε πια να βρει εύκολα πελατεία, άρχισε να πεινάει και να εξαντλείται.: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IV, σσ. 130-132.

⁴⁷Η στοά αυτή ήταν γνωστή, ως η στοά των «πέντε κυνών»: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IV, σ. 133.

⁴⁸Εδώ ο Κ. Θεοχάρους, με ελάχιστη διαφορά στη γραφή, δηλ. Μάρρας αντί Μάρας, αναφέρεται κι αυτός στον Σύριο διανοούμενο ιερωμένο και πρώην επίσκοπο Αμίδης: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. V, σ. 133, πρβλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, κεφ. III, σσ. 26-28.

⁴⁹Ο αγαθός χριστιανός, Μάρρας, επειδή μάντεψε ή πληροφορήθηκε ότι η Θεοδώρα ήταν πόρνη, έκανε ότι περνούσε από το χέρι του για να φέρει τη δυστυχισμένη κοπέλα στο δρόμο του Θεού. Εκτός του ότι της βρήκε μια τίμια δουλειά, την κατηχούσε, την έπαιρνε στα κηρύγματα ή στις κρυφές συναντήσεις των μονοφυσιτών: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. V, σσ. 134-136.

⁵⁰βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. III, σ. 26.

⁵¹Ο Μάρρας βοήθησε τους δύο πατριάρχες, Αλεξανδρείας Τιμόθεο και Αντιοχείας Σεβήρο, τόσο στα κηρύγματα, όσο και στην εύρεση στέγης και τροφής για τους διωγμένους μονοφυσίτες που κατέφευγαν στην Αίγυπτο: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. V, σσ. 133-136.

της με τον Μάρρα και τους δύο μεγάλους ιεράρχες έδωσαν στη ζωή της καινούργιο προσανατολισμό και νόημα. Με τη γλυκύτητα των λόγων και την ευλογία τους προβληματίστηκε, ιδιαίτερα όταν με τον πατριάρχη και άλλους μονοφυσίτες επισκέφτηκε τη σκήτη της συμπατριώτισσας και πρώην συναδέλφου της εταιράς, οσίας Καισαρίας.⁵² Όμως, παρ' όλη την αγάπη και στοργή που της έδειχναν οι αιρετικοί φίλοι της, η νοσταλγία της Θεοδώρας για την Κωνσταντινούπολη ήταν τόσο μεγάλη, ώστε μόλις συγκεντρώθηκε το ποσό των ναύλων της, με τις ευχές του Μάρρα επιβιβάστηκε σε πλοίο που πήγαινε εκεί.⁵³

Από τον Κ. Θεοχάρους αναφέρεται πως, παρότι το ταξίδι του νόστου της «μετανοημένης» Θεοδώρας ξεκίνησε ομαλά, την τρίτη ημέρα μετατράπηκε σε περιπέτεια και κατόπιν σε ναυάγιο. Το πλοίο, δηλαδή, που επέβαινε η δευτερότοκη κόρη του Ακακίου κατελήφθηκε από πειρατές οι οποίοι, αφού πρώτα ληλάτησαν και κράτησαν τους άνδρες του πληρώματος για να τους πουλήσουν στα σκλαβοπάζαρα, κατόπιν επιβίβασαν «αναγκαστικά» τους επιβάτες σε μια βάρκα και βύθισαν το καράβι. Εδώ, σύμφωνα με τον Θεσσαλονικέα μυθιστοριογράφο, θα πρέπει να παρεμβληθεί η αυτοθυσία της πρώην αμαρτωλής, αλλά τη συγκεκριμένη στιγμή και προς το παρόν, ευσεβούς «υφάντρας». Να τονισθεί το σθένος της σε μια δύσκολη περίπτωση, όταν, προκειμένου να σώσει ένα δεκαπεντάχρονο κορίτσι από τα χέρια του αρχιπειρατή, προσφέρθηκε η ίδια να υποστεί την ταπείνωση των σεξουαλικών του ορέξεων.⁵⁴ Βέβαια, αμέσως έπειτα από την παραπάνω «θυσία» της Θεοδώρας και ενώ όλοι οι ταξιδιώτες βρίσκονταν στη «σωσίβια λέμβο» καταμεσίς στο πέλαγος και χωρίς καμιά ελπίδα να σωθούν, διεφάνηκε για μια επιπλέον φορά η ανθρωπινή αγνωμοσύνη όταν δύο από αυτούς αποφάσισαν να πετάξουν την «μιαρή», κατά την άποψή τους, εταιρά στη θάλασσα, ως υπαίτια του κακού που τους βρήκε. Τότε εκείνη, δείχνοντας και πάλι την πίστη της στον Θεό, ύψωσε το βλέμμα στον ουρανό και φώναξε: «*Καισαρία, Καισαρία, σώσε με!*» και αμέσως, προς κατάπληξη των

---

⁵²Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδόρα*, μέρ. II, κεφ. V, VI, σσ. 133-142. Η Θεοδόρα, όταν άκουσε από τον Μάρρα πως η παράξενη ερημίτισσα λεγόταν Καισαρία, θυμήθηκε μια φίλη της, πλούσια και εύμορφη εταιρά της Κωνσταντινούπολης,, με το ίδιο όνομα. Εκ πρώτης, μόλις μπήκε στο λάκκο της οσίας, το άθλιο φάντασμα που αντίκρυσε την απόθαρρνε και προς στιγμή πίστεψε πως έκανε λάθος. Όταν όμως και η σκελετωμένη γυναίκα έδειξε ότι την αναγνώρισε, η Θεοδόρα, εσκεμμένα, άρχισε να αναφέρεται στο παρελθόν, ενώ από τις αντιδράσεις της ζωντανής – εξαΌλωμένης μάρτυρος κατάλαβε πως το αποσκελετωμένο πλάσμα που βασανιζόταν σωματικά για να σωθεί ήταν η παλιά κοσμική γνωστή της.

⁵³Κ. Θεοχάρους, μέρ. II, κεφ. VII, σσ. 143-145.

⁵⁴βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδόρα*, μέρ. II, κεφ. VII, σσ. 142-149.

πάντων, φάνηκε στον ορίζοντα ένα πλοίο σωτηρίας Έτσι, με θερμές προσευχές και επικαλούμενη το όνομα της παλιάς φίλης,⁵⁵ η Θεοδώρα έσωσε τους συνεπιβάτες της και όλοι μαζί, δοξολογώντας τον Κύριο, συνέχισαν το ταξίδι τους, αρχικά προς την Αντιόχεια⁵⁶ και κατόπιν προς την Κωνσταντινούπολη.⁵⁷

Μετά την αυστηρή κριτική του Προκοπίου και μια πιο ανάλαφρη τοποθέτηση του C. Diehl, επισημαίνεται το ιστοριογραφικό ύφος του Κ. Θεοχάρους, που με ευρηματικότητα και ζωντάνια συνεχίζει την αφήγηση των περιπετειών της Θεοδώρας. Προσωπικά, θεωρώ ότι, ενώ το «στυλ» του συγγραφέα παραμένει το ίδιο, το κείμενό του γίνεται ολοένα πιο περιγραφικό, καθώς θέλει ταυτόχρονα να εστιάσει στις λεπτομέρειες και να κάνει μια πλήρη αναφορά σε όλα τα περιστατικά που έτυχαν στην κόρη του Ακακίου, από την Πεντάπολη έως την Αλεξάνδρεια και το ταξίδι της επιστροφής της στη Βασιλεύουσα. Και αυτό, διότι πιστεύω πως ο Κ. Θεοχάρους, ακολουθώντας την αφηγηματική πορεία του C. Diehl, επιδιώκει να δώσει από την αρχή όλο το φάσμα της ζωής της πρώην εταίρας, η οποία, ακολουθώντας τη σκληρή αλλά από ένα σημείο και ύστερα εξίσου αισιόδοξη μοίρα της, εξελίσσεται και τελικά μεταλλάσσεται στην «ενάρετη» νύφη του «μεγάλου» Ιουστινιανού.⁵⁸

3.3 P. Cezaretti

*«Αυτή η περίοδος της ζωής είναι συνήθως γεμάτη από στιγμές σαν αυτές που προανέφερα. Τι είδους στιγμές; Στιγμές ανίας, κόυρασης, δυσαρέσκειας. Στιγμές απερισκεψίας. Δηλαδή στιγμές, στις οποίες όποιοι είναι ακόμα νέοι έχουν την τάση να κάνουν απερίσκεπτα πράγματα...»*⁵⁹ Με το απόσπασμα αυτό του βιβλίου του Conrad, ξεκινά ο P. Cezaretti την αφήγησή του σχετικά με την περιπέτεια της Θεοδώρας στην

⁵⁵βλ.Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα* μέρ. II, κεφ. VII, σ. 149.

⁵⁶Όταν το πλοίο με τη Θεοδώρα και τους υπόλοιπους ναυαγούς κατάπλευσε στην Αντιόχεια, «πόλη του Σελεύκου», εκείνη, αφού πρώτα εκκλησιάσθηκε και ευχαρίστησε τον Παντοδύναμο που την έσωσε, βρήκε κατάλυμα σε κάποιο γυναικείο μοναστήρι. Για να εξασφαλισθούν όμως τα χρήματα της επιστροφής της στην Κωνσταντινούπολη, η σεμνή πλέον και συντηρητική μαθήτρια των τριών επιφανών θεολόγων του μονοφυσιτισμού, Τιμοθέου, Σεβήρου και Μάρρα, πρόβαλε προ της ανάγκης τον «ευμετάβλητο» χαρακτήρα της και για κάποιο χρονικό διάστημα άσκησε το τόσο γνώριμο σε αυτήν παλαιό της επάγγελμα: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. VIII, σσ. 150-151.

⁵⁷Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. VII, σσ. 143-149.

⁵⁸Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. X, σσ. 95-103, μέρ. II, κεφ. I-VIII, σσ. 105-149.

⁵⁹Απόσπασμα του έργου: «*Στα όρια του σκοταδιού*» (1917), του Πολωνού παλαιάμαχου αξιωματικού και συγγραφέα Theodor Joseph Conrad Corzeniofsky, ή απλούστερα, γνωστού ως Joseph Conrad (1857-1924): βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σ. 127.

Αλεξάνδρεια. Ο ίδιος, συμφωνώντας στα βασικά σημεία του κειμένου του με τον Προκόπιο και ευθυγραμμισμένος με τις απόψεις του C. Diehl και του K. Θεοχάρους, δηλώνει ότι μπορεί ο χαρακτήρας του «*ξέμπαρκου ναυτικού*»⁶⁰ να μην είχε σχέση με την νεαρή και δυναμική «ηθοποιό», όμως, κάποια στιγμή εκείνη άρχισε να προβληματίζεται Η «*res severa*»⁶¹ ορθωνόταν τώρα μπροστά της απαιτητική και το «πλοίο της ζωής» της, αντίστοιχα με τη μητέρα της που, με την ανατροπή μιας φαινομενικά μοιραίας εξέλιξης, απεκόμισε οφέλη από την ικεσία στο Κυνηγέσιο, ζητούσε έναν πιο σαφή προσανατολισμό και το πολυπόθητο ασφαλές «*λιμάνι*»⁶² που κάθε κοπέλα επιθυμεί και ονειρεύεται. Συνεπώς η Θεοδώρα, επιζητώντας πάση θυσία την κοινωνική καταξίωση και θέλοντας να γίνει σύζυγος ενός άνδρα, υψηλά ιστάμενου στην κοινωνική ιεραρχία, παραμέρισε εμφανώς κάθε αλλότριο, πολύ φιλικό πάθος και με «*καθαρή σκέψη*», γνώρισε τον Εκήβολο,⁶³ έναν φιλόδοξο άνδρα «*φοινικικής καταγωγής*»,⁶⁴ από την Τύρο.⁶⁵ Αιτία της «μοιραίας» συνάντησης, ήταν πιθανά η κοινή συμμετοχή τους στους κύκλους της φατρίας των Βενέτων τους οποίους υπεστήριζαν, ο καθένας για «ιδίους» λόγους.⁶⁶

⁶⁰P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σ. 127. Ήρωας του έργου, «Στα όρια του σκοταδιού».

⁶¹Λατινική φράση που σημαίνει τη σοβαρή υπόθεση της ζωής: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σ. 128.

⁶²Κατά τον P.Cezaretti, η λέξη «*λιμάνι*» υπονοεί το όνειρο κάθε αξιοπρεπούς κοπέλας, δηλ. τον γάμο. Και η δεκαοκτάχρονη πια Θεοδώρα, κουρασμένη από τις πολλές περιπέτειες και τους «*τόσους και τόσους εραστές*», επιθυμούσε όσο τίποτε άλλο να γίνει «*domina*», «*κυρία*»: βλ. P. Cezaretti, κεφ. VI, σσ. 128, 134.

⁶³P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σ. 130. Γνωστή επωνυμία, που χαρακτηρίζει τους αρχαίους ελληνικούς θεούς, Απόλλωνα και Άρτεμιδα, με την σημασία του «*εκός βάλει*» = ρίχνει (το βέλος) μακριά, ή κατ' άλλους «*εκόν βάλει*», δηλαδή πετυχαίνει ακριβώς τον στόχο του. Και στις δύο περιπτώσεις ο Εκήβολος εκπλήρωνε αμφοτέρως τις έννοιες της ετυμολογίας, ώστε και τη Θεοδώρα απέκτησε και το βέλος του έφτασε στη μακρινή Πεντάπολη.

⁶⁴Όσοι ήθελαν να αποδώσουν στη Θεοδώρα συριακή καταγωγή, αβασάνιστα ερμήνευσαν τον δεσμό της με τον Εκήβολο ως απόδειξη «*εθνοτικής συγγένειας*». Έχει λεχθεί, αναφέρει ο P.Tsezareti, ότι οι δύο τους επικοινωνούσαν στα αραμαϊκά, μια μορφή γλώσσας που χρησιμοποιούνταν ως κοινή στην ανατολική ακτή της Μεσογείου και από δέκα περίπου εκατομμύρια ομιλητές. Ο ίδιος όμως επιμένει, ότι εφ' όσον γνωρίστηκαν στην Κωνσταντινούπολη, όπου επικρατούσε η ελληνική, μιλούσαν και αυτοί ελληνικά: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σ. 130.

⁶⁵Η γενέτειρα του Εκηβόλου, Τύρος, είναι η σημερινή λιβανέζικη πόλη Σουρ, πρωτεύουσα και εκκλησιαστικό κέντρο της τότε επαρχίας, Phoenice Maritime (Παράκτιας Φοινίκης), μιας περιοχής, γνωστής από αιώνες για την παραγωγή της πορφύρας, αυτού του πολύτιμου υφάσματος που πάντα ακολουθούσε τη Θεοδώρα σαν προσώμιο της «*αυτοκρατορικής της μοίρας*». Ο τόπος αυτός, πέρα από τη βιομηχανία, ήταν γνωστός για τα αμφιθέατρα, τον υπόδρομο, τις δικές του φατρίες των Βενέτων και Πρασίνων, τους καταπληκτικούς του ηθοποιούς και γενικά τη διασκέδαση (otium): βλ. P.Cezaretti, κεφ. VI, σσ. 129-130.

⁶⁶Οι λόγοι για τη Θεοδώρα έχουν ήδη εκτεθεί σε αυτή την εργασία. Όσο για τον Εκήβολο, σύμφωνα με το κείμενο του P.Cezaretti, ήταν μάλλον εύπορος και γι αυτό και μόνο ανήκε στον ίδιο δήμο: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. II, σσ. 55-62, κεφ. VI, σ. 135.

Ο P. Cezaretti, αρκετά σύμφωνος με C. Diehl και K. Θεοχάρους, αποφαινεται πως μπορεί ο χαρακτήρας της Θεοδώρας να φαινόταν τρυφερός και ευπροσάρμοστος στις περιστάσεις, κατά βάθος, όμως, παρέμενε «άκαμπτos». ⁶⁷ Έτσι η ίδια, έχοντας συνειδητοποιήσει ότι, λόγω ταπεινής καταγωγής, υστερούσε κοινωνικά από τους ισχυρούς που κυβερνούσαν την Πόλη, κατέληξε στο συμπέρασμα πως ο κατάλληλος άνδρας που θα μπορούσε να εξυπηρετήσει τα σχέδιά της θάπρεπε να ήταν ξένος και όχι «γέννημα – θρέμμα» Κωνσταντινουπολίτης. Γι αυτό και γνωρίζοντας να επιλέγει, δεν δίστασε να στοχεύσει σε κάποιον σαν τον Εκήβολο τον οποίο, καθώς είχε τους ίδιους με εκείνη στόχους, τον θεωρούσε, αρχικά τουλάχιστον, ως τη μοναδική και «τέλεια επιλογή». Επιπλέον, ο Τύριος επιφανής άνδρας κατάφερε με την προσωπική του παρουσία ⁶⁸ και τις κατάλληλες γνωριμίες, να πείσει το παλάτι ⁶⁹ και να διοριστεί πολιτικός και οικονομικός διοικητής ⁷⁰ ολόκληρης της μακρινής χερσονήσου της Κυρηναϊκής, μιας από τις πιο πλούσιες επαρχίες της αυτοκρατορίας. Συνεπώς, η Θεοδώρα, παρότι γνώριζε ότι η ιδιότητά της δίπλα στον Εκήβολο, δεν μπορούσε παρά να είναι αυτή της «συνοδού» ή της «παλλακίδας», εν τούτοις τόλμησε. Σε κάποια «μοιραία» στιγμή, μια διαίσθηση σε συνδυασμό με τη λογική ώθησαν, αρχικά τουλάχιστον, την «πασίγνωστη Νέα Ελένη της Οικουμένης» να αγνοήσει οποιαδήποτε δυσάρεστη σκέψη και αποκηρύσσοντας τη σιγουριά και την άνεση της καριέρας της, να «δεθεί στο άρμα του επάρχου Εκηβόλου». ⁷¹ Ενός, κατά τα άλλα, κοινού άνδρα ο οποίος, σύμφωνα με την πεποίθηση της «εκπάγλου κάλλους» χαρισματικής γυναίκας, σύντομα θα τηρούσε τα προσχήματα και σεβόμενος τους «αρχαίους» νόμους θα την παντρευόταν. Αυτό μάλλον, εικάζει ο P. Cezaretti, ήταν το σκεπτικό σύμφωνα με το

⁶⁷ βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σσ. 131-135.

⁶⁸ Υπάρχουν πολλές εκδοχές σχετικά με το επαγγελματικό «status» του Εκηβόλου. Έχει υποστηριχτεί ότι θα μπορούσε να είναι έμπορος, να κατέχει κάποια διευθυντική θέση στα αυτοκρατορικά εργοστάσια πορφύρας και παραγωγής γυαλιού στην Τύρο, ή και, λόγω της σημασίας του λιμανιού αυτής της πόλης, να ήταν «ντόπιος εφοπλιστής» με υψηλές διασυνδέσεις στην πρωτεύουσα. Όσο για την καταγωγή του, ίσως να αποτελούσε μέλος της εξελληνισμένης επαρχιακής «ελίτ», με σπουδές στην περίφημη νομική σχολή της Βηρυτού: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σσ. 131-132.

⁶⁹ Εικάζεται πως η επαρχία της Πεντάπολης, παραχωρήθηκε στον Εκήβολο έπειτα από ένα «suffragium», (σεβαστό ποσό ως αντίτιμο), πράξη συνυφασμένη με την πελατειακή δομή της διοίκησης της αυτοκρατορίας: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σ. 133.

⁷⁰ Την εποχή του Εκηβόλου και της Θεοδώρας, γύρω στο 518 μ. Χ., αναφορικά με τη διοίκηση των επαρχιών της αυτοκρατορίας υπήρχε διαχωρισμός της πολιτικής και στρατιωτικής εξουσίας. Ενώ ο στρατιωτικός αξιωματούχος είχε στην ευθύνη του την ασφάλεια της περιοχής και τη διανομή τροφίμων και πολεμοφοδίων προς τα στρατεύματα, αντίθετα, ο πολιτικός και οικονομικός διοικητής ήταν υπεύθυνος για την απονομή δικαιοσύνης και την είσπραξη φόρων. Συνεπώς, έκαστος διορισμένος κυβερνήτης είχε την ευκαιρία, με την κατάλληλη οικονομική διαχείριση και σχέση του με την εξουσία, να αποκομίσει μεγάλα οικονομικά οφέλη: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σ. 135, 137, πρβλ. Ελένης Αρβελέρ, *Η Πολιτική Ιδεολογία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας*, σσ. 192-246.

⁷¹ βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σσ. 133-134.

οποίο η Θεοδώρα πήρε τη μεγάλη απόφαση να αποποιηθεί τη δόξα του θεάτρου με την επιτυχή καριέρα της και να ενταχθεί στο «ταπεινό» υπηρετικό προσωπικό του «μεγαλοσχήμονα» ερωτικού συντρόφου της. Γεγονός το οποίο, για τον Ιταλό ιστορικό, δεν εμπεριέχει μόνο χρονολογική ψυχολογική, ή και ανθρωπολογική ακόμη αξία, αλλά και ταυτόχρονα σηματοδοτεί μια αναμφισβήτητα ριζική αλλαγή στην κοινωνική της υπόσταση, καθώς από «πεζικάρια» της ερωτικής συνεύρεσης αναβαθμίσθηκε σε «αξιωματικό του ιππικού».⁷²

Ο P. Cezaretti, με το δικό του αφηγηματικό «στυλ», αντίθετο του Προκοπίου αλλά παράλληλο και, ίσως, περισσότερο λεπτομερειακό αυτών του C. Diehl και του K. Θεοχάρους, περιγράφει το ανάκτορο της Πεντάπολης,⁷³ ως μια «λιτή» πέτρινη κατασκευή, ελάχιστα πολυτελή, με λίγα παράθυρα και δωμάτια σκαμμένα στην πέτρα για να προστατεύονται από τον θερινό καύσωνα.⁷⁴ Οι περισσότεροι χώροι του ήταν ενιαίοι και χωρίς διαχωριστικούς τοίχους, ελαχιστοποιώντας, έτσι, την περίπτωση «απομόνωσης» των ενοίκων. Το ωραιότερο μέρος, όμως, αυτής της κατοικίας ήταν το μεγάλο περιστύλιο, στολισμένο με συντριβάνια και κλουβιά διαφόρων ζώων ή πουλιών. Εκεί η Θεοδώρα, κρύβοντας αρχικά τουλάχιστον την απογοήτευσή της, προσπαθούσε να δείχνει «μεγάλο ενδιαφέρον» για τον «όχι τυχαίο σύντροφό της», να τον ακούει προσεκτικά και να τον επαινεί.⁷⁵ Παρά τους περιορισμούς, «τη θαλάμευση»,⁷⁶ την έλλειψη θεάτρου, γνωριμιών αλλά και κάθε εκλεπτυσμένης

⁷²P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σσ. 131-135.

⁷³Η ονομασία της Πεντάπολης, πατρίδας του Σίμωνα που, κατά το ευαγγέλιο, μοιράστηκε με το Χριστό το βάρος του Σταυρού και του νεοπλατωνικού ποιητή και χριστιανού επισκόπου, Συνεσίου (περ. 370-415), οφειλόταν στις τέσσερις πόλεις Τεύχιρα, Βερενίκη, Πτολεμαΐδα, Βόρειον και στην πρωτεύουσα Απολλωνία Σώζουσα, απέχουσα είκοσι περίπου ημέρες ταξίδι από την Αλεξάνδρεια. Η πόλη αυτή αποτελούσε, κατά τον P. Cezaretti, το όριο του «αστικού ιστού της αυτοκρατορίας των χιλίων πόλεων, από την απεραντοσύνη της ερήμου με την επικίνδυνη ενδοχώρα και τις ένοπλες εισβολές των τρωγλοδυτικών μαυριτανικών φυλών. Η μεγάλη, όμως, στρατηγική σημασία της συγκεκριμένης πόλης οφειλόταν στη γειτνίασή της με το βασίλειο των Βανδάλων, λεηλατών της Ρώμης (455 μ. Χ.), και κυριάρχων όλης της βορειοδυτικής Αφρικής: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σσ. 136-137.

⁷⁴Οι ανασκαφές που πρόσφατα έγιναν στην Απολλωνία Σώζουσα, στο *domus* που έχει χαρακτηριστεί ως «ανάκτορο του Δούκα» αλλά και η αραβομεσογειακή παράδοση των κατοικιών τύπου *dar*, μας βοηθούν να φανταστούμε την κατοικία του Εκηβόλου και της «παλλακίδας» του Θεοδώρας: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σ. 129, πρβλ. Ellis, S., *The "palace of the Dux" at Apollonia and related houses, Cyrenaika in Antiquity*, σσ. 15-25.

⁷⁵Ο Εκήβολος, φλύαρος και συνεπαρμένος από τον καινούργιο του τίτλο, στην αρχή, δεν σταματούσε να μιλά για προνόμια, πλουτισμό, καλλιέργεια των σχέσεών του με την Εκκλησία αλλά και για τον γάμο με την ερωμένη του, που με την κατάλληλη υποστήριξη θα μπορούσε να γίνει τελικά: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σσ. 139-140.

⁷⁶Με τη λέξη «θαλάμευση», εννοείται από τον συγγραφέα η «απομόνωση» που απαιτούσε η βυζαντινή κοινωνία από τις «κνρίες του καλού κόσμου»: P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σ. 141, πρβλ. Φ. Κουκουλέ, *Βυζαντινών Βίος κα Πολιτισμός, Ο Βίος μιας Βυζαντινής*, τόμ. II, σσ. 166-168.

κουλτούρας, ήταν αποφασισμένη να υπομείνει «τα πάντα», αρκεί ο Εκήβολος να σεβόταν την υπόσχεσή του απέναντί της.⁷⁷ Αντίθετα, εκείνος, πάντα αλλαζών, εξουσιαστικά υπερόπτης και ασκώντας πάνω της δικαιώματα αποκλειστικότητας, συνεχώς ανέβαλλε τον γάμο τους, βρίσκοντας κάθε φορά και «διαφορετικό πρόσχημα». Και όπως ήταν ο «απόλυτος άρχων» του τόπου στον οποίο κανείς, μήτε και η Θεοδώρα ακόμη, δεν μπορούσε να αντιταχθεί, τα γεγονότα εξελίχτηκαν δυσάρεστα⁷⁸ και εντελώς διαφορετικά από ό,τι εκείνη ανέμενε.⁷⁹ Διότι, καθώς η απόλυτη εξάρτηση της κόρης του Ακακίου από τον Εκήβολο όπως και η «απρόσμενη» αλλαγή στη συμπεριφορά του της φαίνονταν απαράδεκτες, τότε, με εμπάθεια και θυμό άρχισε σταδιακά να τον επικρίνει και κατόπιν να τον χλευάζει απροκάλυπτα.⁸⁰

Ο P.Cezaretti, αποφαίνεται ότι η «ελευθερία του λόγου απέναντι στους ισχυρούς»,⁸¹ αν και, ίσως, σε κάποιες περιστάσεις επιτρεπόμενη στις ηθοποιούς, είχε ξυπνήσει στη Θεοδώρα τόσο έντονη, ώστε εκείνη, η μιμάδα της κατώτερης τάξης, να καταλήξει στο σημείο να μιλά στον ανώτερο ύπατο κατά τρόπο ανάρμοστο για το υψηλό αξίωμά του. Επιπλέον, τον κατηγορούσε για αθέτηση του λόγου του απέναντί της αλλά και για την εκ μέρους του εκμετάλλευση ολόκληρου του πληθυσμού που διοικούσε. Τον απειλούσε επίσης ότι θα παρουσίαζε «αναίσχυντα» νούμερα μιμικής τέχνης, τόσο μπροστά στους ισχυρούς φίλους του, όσο και στους κληρικούς της επικράτειάς του από τους οποίους την έκρυβε επιμελώς. Έτσι, τελικά, εκείνος προσβεβλημένος ή προσποιούμενος ενδεχόμενα ότι προσβλήθηκε και αντιπαραθέτοντας τη ρωμαϊκή τιμή του μπροστά στην όμορφη ηθοποιό, την «απομάκρυνε» από το παλάτι και τη ζωή του.⁸² Τότε, σύμφωνα με την εξιστόρηση του ίδιου ιστορικού, ολομόναχη στη βόρεια ακτή μιας άγνωστης ηπείρου και χωρίς καμμία νομική προστασία, η κόρη του

---

⁷⁷ Ο P.Cezaretti, αναφέρεται στη δέσμευση του Εκηβόλου να νυμφευτεί τη Θεοδώρα κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στην Κυρηναϊκή: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σσ. 140-141.

⁷⁸ Κατά μια εκδοχή, η Θεοδώρα στην Πεντάπολη ένοιωθε παραμελημένη και υπέφερε από «σεξουαλική μονοτονία»: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σ. 140.

⁷⁹ P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σσ. 139-141.

⁸⁰ P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σ. 142.

⁸¹ Η αρχαία παράδοση ταύτιζε την ελευθερία αυτή με τον όρο «παρρησία» και την επέτρεπε μόνο στους φιλοσόφους, όπως στον «κυνικό Διογένη» που κάλεσε τον Μέγα Αλέξανδρο να παραμερίσει γιατί του έκρυβε τον ήλιο: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σ. 142.

⁸² P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σσ. 142-143.

Ακακίου, είχε μοναδική περιουσία τη νεότητά της και ελάχιστα υπάρχοντα.⁸³ Όμως, αν και αβοήθητη και τελείως περιθωριοποιημένη, διόλου μετάνιωνε για το «ανεξάρτητο» πνεύμα και λόγο που είχε επιδείξει με αποτέλεσμα να «αποπεμφθεί». Τουναντίον, πίστευε ότι κάτι μάλλον θα υποτίμησε κατά τη σύλληψη του τολμηρού σχεδίου της για τον Εκήβολο και αυτό δεν έπρεπε να επαναληφτεί.⁸⁴ Γι αυτό, κρύβοντας μέσα της κάθε προσδοκία για ένα απρόσμενο και, γιατί όχι, «μεγαλειώδες» πεπρωμένο της, ακολούθησε, όπως κάποτε η μητέρα της στο Κυνηγέσιο, την «αρχέγονη λογική της ανατροπής» και οπλισμένη με θάρρος απευθύνθηκε ως «ικέτις»⁸⁵ στην Εκκλησία.⁸⁶

Από τον P.Cezaretti, επίσης, καταγράφεται ότι αρχικά οι εκκλησιαστικοί ταγοί⁸⁷ περιήλθαν σε αμηχανία.⁸⁸ Και πριν προβούν σε στήριξη και προστασία της Θεοδώρας, της ζήτησαν συγκεκριμένες αποδείξεις μετάνοιας.⁸⁹ Όμως ο ιερέας που ανέλαβε να διαπιστώσει την ειλικρίνεια των προθέσεών της δεν της βρήκε τίποτε το «ειδωλολατρικό»⁹⁰ και η «εκδιωχθείσα» πρώην παλλακίδα του Εκηβόλου έγινε αποδεκτή. Στη συνέχεια συμφωνήθηκε να ταξιδέψει στην Αλεξάνδρεια με τη συνοδεία μιας ιερατικής αποστολής, καλυμμένη με μαύρο ράσο και φέροντας μαζί

⁸³Ο P.Cezaretti σχολιάζει ότι είναι πιθανόν ο Εκήβολος να έδωσε τη Θεοδώρα χωρίς να της προσφέρει καμιά οικονομική βοήθεια και ότι η οικονομική της αυτονομία ήταν, ίσως, πιο ουσιαστική εκείνη τη στιγμή από τη νομική της υπόσταση: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σσ. 144 -145.

⁸⁴Η Θεοδώρα πίστευε ότι επιπόλαια, ίσως, είχε υποτιμήσει τη θεσμικά άνιση υπόσταση που υπήρχε μεταξύ αυτής και του Εκηβόλου, κάτι που η ίδια θεωρούσε αρκετά σοβαρό καθώς μάλιστα βρισκόταν σε ξένη χώρα. Γι αυτό και το πρώτο πράγμα που αποφάσισε να κάνει ήταν να επιστρέψει σε «γνώριμα χρώματα», να παλιννοστήσει: βλ. P.Cezaretti, κεφ. VI, σσ. 144 -146.

⁸⁵Ίσως η Θεοδώρα να είχε ακούσει από τον Εκήβολο το όνομα του επισκόπου ή εκείνα των άλλων αρχιερέων και ιερέων και, χρησιμοποιώντας το δικαίωμα του ασύλου στην εκκλησία, απευθύνθηκε σε αυτούς ως ικέτις: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σσ. 153-154.

⁸⁶P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σσ. 144 -145, κεφ. VII, 153-154.

⁸⁷βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σ. 153.

⁸⁸P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σ. 154. Η κρατούσα Εκκλησία είχε άμεση σχέση με την πολιτική εξουσία, η οποία μέσω του Εκηβόλου (της υψίστης τοπικής αρχής) είχε «αποπέμψει» τη Θεοδώρα της οποίας τα παραπτώματα δεν μπορούσαν να γίνουν αποδεκτά από το «τυπικό» των ηθικών αξιών του χριστιανισμού. Γι αυτό και της ζητήθηκε να απολογηθεί πριν εξεταστεί η «ικεσία της».

⁸⁹Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι την μετάνοια της Θεοδώρας δεν την υπαγόρευε μόνο η ανάγκη. Αν και η θητεία της στο περιβάλλον του θεάματος και του ιππόδρομου την είχε ωθήσει σε αστρολογικά και μαγικά δόγματα, τίποτε από αυτά ωστόσο δεν εμπόδιζε την αφοσίωσή της στον Ιησού Χριστό και την προς αυτόν πίστη με την οποία είχε μεγαλώσει όπως μαρτυρούσε και το ίδιο της το όνομα: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σ. 154.

⁹⁰Κατά την εξέταση της Θεοδώρας πιστοποιήθηκε ότι δεν ήταν ούτε «εβραία» ούτε οπαδός του «μανιχαϊσμού», αλλά χριστιανή με πίστη στον τριαδικό Θεό, με τον πατέρα «οϞ ποιηθέντα, τἌν υἱόν γεννηθέντα καμ τἌ Ἐγιον πνεῦμα Ἐκπορευόμενον». Όταν δε ρωτήθηκε για τις φύσεις του Ιησού, ίσως και κατά τον P.Cezaretti πολύ ευφυώς, να μην απάντησε αμέσως, αλλά διαβλέποντας δυσκολίες ζήτησε τις εξηγήσεις και τη βοήθεια του συνομιλητή της ιερέα, μετατρέποντας έτσι τη συζήτηση σε μονόλογο του κληρικού και συνεπώς βγαίνοντας η ίδια από το αδιέξοδο: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σσ. 155-158.

της μια συστατική επιστολή απευθυνόμενη σε μια γυναικεία μονή που θα της παρείχε βοήθεια και στέγη.⁹¹ Τελικά, έπειτα από περιπετειώδη και δύσκολη διαδρομή, η ικέτις με την υποδειγματική συμπεριφορά, ψάλλοντας διαρκώς το τρισάγιο⁹² και αφομοιώνοντας κάθε θρησκευτική συζήτηση, έφθασε στη μητρόπολη της Αιγύπτου και «παλιά αποστολική έδρα», την Αλεξάνδρεια.⁹³ Εκεί η Θεοδώρα, αντί να πάρει το πρώτο πλοίο για την πρωτεύουσα, άδραξε την ευκαιρία που της προσφέρθηκε και μέσα από εκκλησιαστικούς διαύλους κατάφερε να προσεγγίσει τις δύο εξέχουσες προσωπικότητες του μονοφυσιτισμού, τον Θεολόγο Σεβήρο⁹⁴ και τον πατριάρχη Τιμόθεο.⁹⁵

Από τον ίδιο ιστορικό καταγράφεται ότι, καθώς η Θεοδώρα δεν ήταν «*θεολόγος ούτε φιλόσοφος*», πιθανώς, να μην της ήταν εφικτό να παρακολουθήσει απόλυτα τους δύο Αλεξανδρινούς σοφούς. Ωστόσο, κάτι από τη μεγαλοσύνη των μορφών τους που τη συγκινούσε βαθιά, κάτι από τον μονοφυσιτισμό που είχε να πει πολλά σε μια γυναίκα

⁹¹P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σσ. 153-158.

⁹² Άγιος ο Θεός
Άγιος Ισχυρός
Άγιος Αθάνατος
Θεός σταυρωθείς δι ημάς

Ο τέταρτος στίχος, μια μονοφυσιτική προσθήκη της εποχής του «Τν ΆσιΙ τμ μήμηγ» Αναστασίου, είχε αφαιρεθεί από διφυσίτες μοναχούς στην Κωνσταντινούπολη, περίπου το 512 μ. Χ: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σσ. 159-160.

⁹³P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σ. 160. Ενώ, κατά τον P.Tsezareti, δεν είναι γνωστή η διάρκεια παραμονής της Θεοδώρας στην Αλεξάνδρεια, αντίθετα γνωρίζουμε πόσο την επηρέασε σε όλη τη μετέπειτα ζωή της και, ακόμη πιο μακροπρόθεσμα, πόσο επηρεάστηκε από αυτήν η εξέλιξη του χριστιανισμού σε τρεις ηπείρους.

⁹⁴Ο P.Cezaretti συμπληρώνοντας τις έως τώρα πληροφορίες μας για τον βαθύ γνώστη της Θεολογίας και μελετητή της ελληνικής παιδείας, Σεβήρο, σημειώνει ότι γεννήθηκε στην Πισιδία (σημερινή νότια Τουρκία) γύρω στο 462 μ. Χ. και από σημαντική χριστιανική οικογένεια. Ως πατριάρχης της Αντιόχειας (σημερινής Antakya της Τουρκίας), είχε υπερασπιστεί το «Διάταγμα της Ένωσης» της Εκκλησίας, κάτι που σφοδρά επιθυμούσε. Όσον αφορά το «μονοφυσιτισμό» του, οι εκλεκτές φιλοσοφικές σπουδές του δεν του επέτρεπαν, κατά τον P.Cezaretti, να παραδεχτεί ότι ένα «*πρόσωπο*» και μάλιστα θείο ήταν δυνατό να έχει παραπάνω από μια «*φύσεις*» και κατά συνέπεια οι διφυσίτες με το πατριαρχείο της Ρώμης και τον πάπα ως επικεφαλής, του φαίνονταν αιρετικοί, άξιοι «*αναθέματος*». Αλλά και θέσεις, όπως αυτή του Ιουλιανού, επισκόπου Αλικαρνασσού και των οπαδών του «*φαντασιαστών*» όπως τους αποκαλούσε, τις θεωρούσε «*αδύναμες*» διότι αρνούσαν την ανθρώπινη υπόσταση του Χριστού: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σσ. 161-164.

⁹⁵Ο Τιμόθεος, πατριάρχης Αλεξανδρείας από το 517 μ. Χ., υπήρξε μια αρχιερατικά «*μεγάλη θρησκευτική αυθεντία*». Μολονότι μονοφυσίτης, ήταν αρκετά διπλωμάτης ώστε να μη χάνει επαφή με τα άλλα λατινόφωνα και ελληνόφωνα πατριαρχεία όπως, της Ρώμης, της Κωνσταντινούπολης, της Αντιόχειας και της Ιερουσαλήμ. Ικανότατος στα διοικητικά της εκκλησίας, τέθηκε επικεφαλής ενός στρατού χιλιάδων εθελοντών αφιερωμένων στην περιποίηση των ασθενών, αλλά και προστάτης του «*αναχωρητισμού*», ενός από τα τοπικά μαζικά φαινόμενα της χριστιανικής ιστορίας. Έτσι στο κείμενο του P.Cezaretti αναφέρεται ότι ο Αλεξανδρείας Τιμόθεος και οι περί αυτόν ταξίδευαν στην αιγυπτιακή έρημο, πέρα από την κοιλάδα του Νείλου και εκεί επισκέπτονταν τους χιλιάδες ερημίτες για να προσευχηθούν μαζί τους και να τους χορηγήσουν τη θεία μετάληψη: βλ. P.Cezaretti, κεφ. VII, σσ. 165-168.

του είδους της, αυτή που αναζητούσε τη λύτρωση δέχτηκε «τον θρησκευτικό προσηλυτισμό» της ως μια προσωπική εμπειρία και εσωτερική αποκάλυψη, κάτι που δεν άλλαξε ποτέ. Ακόμη και όταν η Θεοδώρα ανέβηκε στον αυτοκρατορικό θρόνο, ο Τιμόθεος ήταν πάντα για εκείνη ο «πνευματικός της πατέρας», ενώ ο Σεβήρος παρέμενε «το θεολογικό φως», «ο φάρος» που την καθοδηγούσε μέσα από τα «σκοτάδια της άγνοιας».⁹⁶ Επιπλέον, η Αλεξάνδρεια σήμαινε για τη Θεοδώρα τη θειϊκή αποκάλυψη, τη μύηση αλλά και την ως εκ θαύματος απρόσμενη μεταμόρφωσή της. Τίποτε δεν είχε πραγματοποιηθεί σύμφωνα με το αρχικό της σχέδιο και όμως η πρώην εταίρα έδειχνε πάντα πιστή στον εαυτό της και ταυτόχρονα συνειδητοποιημένη και πιο συνεσταλμένη, με διαφορετικούς πνευματικούς προσανατολισμούς.⁹⁷ Σύμφωνα με τον P.Cezaretti, η Θεοδώρα επαναπροσδιόρισε τις βασικές της αρχές, σε πείσμα όλων των προκατασκευασμένων απόψεων που θεωρούν ότι την έχουν περιγράψει διεξοδικά: από τον Προκόπιο έως τους εκκλησιαστικούς ιστορικούς που την έχουν χαρακτηρίσει «δεύτερη Εύα, καινούργια Δαλιδά, άλλη Ηρωδιάδα, διψασμένη για αγίους ανθρώπους» και έως αυτούς ακόμη τους φανατικούς μονοφυσίτες που είναι έτοιμοι σχεδόν να την αγιογραφήσουν. Όμως η «εικόνα της αγίας», σε καμμία περίπτωση δεν ταιριάζει στη Θεοδώρα. Αν και η αγάπη της για την μητρόπολη και «κοιτίδα του μονοφυσιτισμού» ήταν μεγάλη, εν τούτοις, δεν φόρεσε ράσα ούτε αποσύρθηκε στην έρημο, αλλά παρέμεινε πιστή στη φύση της, κάνοντας ό,τι περνούσε από το χέρι της για να επιστρέψει στην Κωνσταντινούπολη. Έτσι, κάποια στιγμή κατάφερε να επανασυνδέσει τους δεσμούς της με τους Βενέτους⁹⁸ χάρη στη βοήθεια των οποίων επετεύχθηκε τελικά ο νόστος της στην πατρίδα (περίπου 520 ή 521 μ. Χ.).⁹⁹

⁹⁶P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σσ. 168-169.

⁹⁷P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σσ. 171-172.

⁹⁸Και στην Αλεξάνδρεια όπως και στις άλλες πόλεις της ανατολικής ακτής της Μεσογείου, οι Βένετοι αποτελούσαν οργανωτικό πόλο για τα θεάματα και το θέατρο, καθώς από καμμία δεν έλειπαν οι θέρμες, οι ιππόδρομοι και τα τσίρκα. Πρώτη ανάμεσά τους ήταν η «ευδαίμων» Αντιόχεια, επίκεντρο του κόσμου των θεαμάτων της ύστερης αρχαιότητας: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VII, σ. 171.

⁹⁹Η επιστροφή της Θεοδώρας στο γνώριμο και φιλικό έδαφος της Πόλης υπήρξε αργή, με διάρκεια τριών σχεδόν χρόνων και με μεγάλες, καθοριστικές για τη ζωή της περιπέτειες. Διατρέχοντας χιλιάδες χιλιόμετρα, πέρασε όλη την ανατολική Μεσόγειο, Αφρική, Αίγυπτο, Παλαιστίνη, Συρία και, σαν τον περίφημο αρχαίο Οδυσσέα, ταξίδεψε, είδε και άκουσε πολλά, τόσο στα ελληνικά και λατινικά, όσο και στα κοπτικά και αραμαϊκά. Ο P.Cezaretti πιστεύει ότι θα μπορούσε κανείς να την παρομοιάσει με πολλούς από τους «ταξιδιώτες της εποχής της» αλλά, κατά τη δική του άποψη, πολλή περισσότερη συνάφεια θα είχε με τον θεμελιωτή της «ελληνικής ιστορικής σκέψης», Ηρόδοτο τον Αλικαρνασσέα. Διότι η Θεοδώρα ταξίδεψε και «είδε», ακολουθώντας τη μεγάλη αρχαία και μεσογειακή παράδοση της «αυτοψίας» που πρώτος εκείνος διαμόρφωσε και εφάρμοσε. Από εκείνη δε την περίοδο, όπως και αργότερα ως αυτοκράτειρα, αν παρατηρούσε κάτι έντονα για μια μόνο φορά, αυτό σήμαινε ότι το

Ορμώμενη από το παραπάνω κείμενο του P.Cezaretti, κρίνω, πως ο Ιταλός ιστορικός αποστασιοποιείται από το κείμενο του Προκοπίου και μας παρουσιάζει μια διαφορετική άποψη της «πρώην» εταίρας, Θεοδώρας. Αρχικά, επιμένει στη σχέση της με τον Εκήβολο που τη θεωρεί ως την πρώτη σημαντική σχέση της «μιμάδας» με έναν άνδρα της «άρχουσας τάξης», και την αναλύει, επιμένοντας πως κάποιες από τις συνέπειές της θα τις δούμε αργότερα στον «μοιραίο» δεσμό της με τον «ισχυρό» Ιουστινιανό. Κατόπιν, αναφέρεται στην οικονομική της δυσπραγία αμέσως μετά τον «βίαιο διωγμό» της από τον διοικητή της Πεντάπολης και εδώ, εν αντιθέσει με τον Προκόπιο, C. Diehl, και K. Θεοχάρους, επιμένει ότι, η ίδια χάρη στα «τιμαλφή» και τον ρουχισμό της, είχε αρκετά χρήματα ώστε να μπορέσει να επιστρέψει στην πατρίδα της χωρίς να ασκήσει υποχρεωτικά το επάγγελμα της «κοινής ιερόδουλης». Τελικά, πιστεύω ότι ο συγγραφέας, με όλες τις πολιτιστικές, ιστορικές και θεολογικές πληροφορίες που μας παρέχει καθώς και με τα επιχειρήματα του για μια διαρκώς εξελισσόμενη και διαφοροποιημένη Θεοδώρα, επιδιώκει και, ίσως, σε κάποιο βαθμό το επιτυγχάνει να μεταφέρει τον αναγνώστη και όσο το δυνατό πιο «γλαφυρά», στην κυρίως μορφή του ιστορικού αυτού θέματος: στη χαρισματική και «οσία» αυτοκράτειρα «εν συναρτήσει» με τον «μεγάλο αυτοκράτορα» σύζυγό της.¹⁰⁰

3.4 G. Rachet

Ο G. Rachet, αρκετά διαφοροποιημένος τόσο από το κείμενο του Προκοπίου, όσο και από τα αντίστοιχα του C. Diehl, του K. Θεοχάρους και του P.Cezaretti, θέλει τη Θεοδώρα να ακολουθεί τον Εκηβόλιο,¹⁰¹ επιθυμώντας να ξεχάσει την «άδικη» όσο και «δειλή» εγκατάλειψή της από τον Ισάφ,¹⁰² τον μόνιμο εραστή αλλά και πατέρα του νεογέννητου γιού της Ιωάννη.¹⁰³ Κύριες όμως αιτίες αυτής της περιπέτειας της «φιλόδοξης» εταίρας προς το «άγνωστο» θεωρούνται τόσο η προφητεία του

γνώριζε, λες και ήθελε να επιβεβαιώσει την ετυμολογική συγγένεια των αρχαίων ελληνικών ρημάτων «εγδον» και «ογδα»: βλ. P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI, σσ. 145-149.

¹⁰⁰P.Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. VI-VII, σσ. 127-148.

¹⁰¹Αντί του «Εκηβόλος» των Προκοπίου, C. Diehl, K. Θεοχάρους και P.Cezaretti, ο G. Rachet αποκαλεί «Εκηβόλιος» τον γνωστό εκατόνταρχο της Πεντάπολης: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXIII, σ. 353.

¹⁰²G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XIV, σσ. 204-206. Πλούσιος Άραβας εισαγωγέας από τη Μέκκα που γνώρισε τη Θεοδώρα σε συμπόσιο.

¹⁰³G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXIV, σσ. 370-372. Από τον συγγραφέα περιγράφεται η τραγική στιγμή που η Θεοδώρα ανακάλυψε την απαγωγή του παιδιού της από τον πατέρα του.

διακεκριμένου μάντη της εποχής της, Ιωάννη Γναφέα,¹⁰⁴ όσο και οι παραινέσεις των δύο σοφών φίλων της, Ιωάννη Στοβαίου και Ιωάννη Λαυρεντίου, οι οποίοι, προ της αναχώρησής της για αυτό το ταξίδι, τη συμβούλευσαν και ενθάρρυναν, επιθυμούντες διακαώς να αποστραφεί, επιτέλους, τη «ρηχή» και «απατηλή» ζωή που έκανε έως τότε.¹⁰⁵

Σε αντιστοιχία με τον C. Diehl, τον K. Θεοχάρους και τον P. Cezaretti, ο Γάλλος μυθιστοριογράφος, με την προσθήκη στο κείμενό του κάποιων νέων στοιχείων σχετικά με τη διέλευση και παραμονή της Θεοδώρας στην Αλεξάνδρεια, καταγράφει ότι, ακολουθώντας τη συμβουλή του Εκηβόλιου, η έως τότε «μιμάδα» πήρε μαζί της σεντούκια με χρυσά νομίσματα¹⁰⁶ και όσα από τα πολύτιμα υπάρχοντά της μπορούσε να μεταφέρει. Αν και επιθυμούσε μια καινούργια αρχή καθώς και την πραγματοποίηση του μεγαλεπίβολου σχεδίου της,¹⁰⁷ εν τούτοις, δεισιδαίμων όπως ήταν, πίστευε πως ο απόπλους για την Κυρηναϊκή Πεντάπολη ξεκίνησε με κακούς καιρούς.¹⁰⁸ Και, σύμφωνα με την αφηγηματική πορεία του G. Rachet, η Θεοδώρα δεν διαψεύστηκε. Ο «δόλιος» Εκηβόλιος, αφού πρώτα της απέσπασε ένα σεβαστό χρηματικό ποσό δήθεν ως χρέος, κατόπιν με τη συνέργεια ενός διεστραμμένου ομοφυλόφιλου δούλου του, του Παμφίλου,¹⁰⁹ οικειοποιήθηκε την περιουσία της και

---

¹⁰⁴Επανερχόμαστε στον χρησμό του Ιωάννη Γναφέα, μεγάλου μάντη καταγόμενου από τη Θηβαΐδα της Αιγύπτου, που οραματίστηκε για τη Θεοδώρα ένα μεγάλο ταξίδι πέρα από τις θάλασσες, σε έρημο και λευκές πόλεις, αλλά το κυριότερο ένα μεγάλο πεπρωμένο: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXV, σσ. 390-391.

¹⁰⁵G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXIV-XXVII, σσ. 370-412.

¹⁰⁶Κατά τον G. Rachet, η Θεοδώρα ρευστοποίησε όλα της σχεδόν τα ακίνητα καθώς και τα βαριά πολύτιμα επίπλα και αγάλματα, σε χρυσούς «σόλιδους», νόμισμα της εποχής. Άφησε μόνο το παλιό της σπίτι, τους υπηρέτες Σουνίκα και Ινδαρώ και χρήματα στην μικρότερη αδελφή της Αναστασία, ώστε να μπορεί να ζει άνετα: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXVII, σσ. 413-414.

¹⁰⁷Ο Εκηβόλιος εκμιστηρεύτηκε στη Θεοδώρα τα σχέδιά του αλλά και τη φιλοδοξία του ανεβεί ο ίδιος στο θρόνο του Βυζαντίου, καθώς ο αυτοκράτορας Αναστάσιος ήταν πια πολύ γηραιός και δεν υπήρχε άλλος αντάξιος του διάδοχος. Της υποσχέθηκε ακόμη να αλλάξει το νόμο ώστε να μπορέσει αυτή, μια ηθοποιός, να γίνει σύζυγός του και συνεπώς αυτοκράτειρα. Εκείνη από την πλευρά της και με γνώμονα πάντα τον χρησμό του Γναφέα, όχι μόνο τον πίστευε αλλά από μέσα της χλεύαζε τον Ιουστινιανό, τον φρουρό των στρατιωτικών σχολών, για το «θράσος» του να θέλει να την παντρευτεί: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXVI, σ. 411.

¹⁰⁸Ενώ η Θεοδώρα επέβαινε στο πλοίο, είδε τον λένονα Ξυναία να της ρίχνει μια περίεργη ματιά σα να είχε «βάσκανο» μάτι. Κατόπιν παρατήρησε ένα άλμπατρος να πετά αριστερά της, τη δε νύχτα «πεφταστέρια» να διασχίζουν τον ουρανό και όλα αυτά τα θεώρησε κακό σημάδι. Βέβαια, «φτύνοντας τρεις φορές» και σφίγγοντας στην παλάμη της το φυλακτό με τον κόμπο της θεάς Ίσιδας που της είχε δώσει ο μάντης Γναφέας, ήλπιζε να ξεορκίσει το κακό αλλά παρ'όλα αυτά αισθανόταν ανήσυχη: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXVII, σ. 415.

¹⁰⁹Ο Εκηβόλιος περιόρισε τη Θεοδώρα στο ανάκτορο της Πεντάπολης με τη συντροφιά δύο γυναικών, ενός ευνούχου, του Φοιβάμμωνα και του μουσικού Παμφίλου, ενός δούλου που αγόρασε στη Συρία. Εν τω μεταξύ, ο ίδιος εξαφανιζόταν για μεγάλα χρονικά διαστήματα παραμελώντας την ερωμένη του, που περνούσε τις μέρες της με μόνη συντροφιά τον «ωραίο»μελωδό. Η φλογερή, όμως, ιδιοσυγκρασία

την πούλησε σε «σκλαβοπάζαρο» της Κυρήνης.¹¹⁰ Εκεί μια ακόμη δυσάρεστη έκπληξη περίμενε τη «δύστυχη» παλλακίδα, όταν μπαίνοντας με τον δουλέμπορο που την αγόρασε σε ένα άθλιο παράπηγμα, αντίκρυσε τον παλιό της «εχθρό», λένονα Ξυναία. Ο πλούσιος προαγωγός, αδίστακτος και με κυνισμό, της αποκάλυψε ότι η πρόταση του εκατόνταρχου καθώς και το ταξίδι στην Λιβύη, ήταν μέρος του σχεδίου του να εκδικηθεί τη Θεοδώρα που κάποτε τον αγήφισε αλλά και να την αποκτήσει ολοκληρωτικά, εξ αιτίας του «ανομολόγητου» πάθους του γι αυτήν. Της μίλησε για την παλιά του γνωριμία με τον Εκηβόλιο, για τις γυναίκες και τα «αγόρια» που του προμήθευε, για τα χρήματα που του δάνεισε ώστε να «δωροδοκήσει» τον κρατικό μηχανισμό και να εξασφαλίσει τη θέση του διοικητή. Της εκμυστηρεύτηκε ότι δική του ήταν η ιδέα της γνωριμίας της με τον Σύριο αξιωματούχο, μαντεύοντας την «αχίλλειο πτέρνα» της», τη φιλοδοξία της δηλ. να γίνει σύντροφος κάποιου άρχοντα. Και κατέληξε πως ο,τιδήποτε της πρόσφερε ο εραστής της από δώρα και κοσμήματα, προέρχονταν από αυτόν, με αντάλλαγμα το μοίρασμα της περιουσίας της, το οποίο όμως ποτέ δεν έγινε διότι ο Εκηβόλιος τον εξηπάτησε.¹¹¹

Κατά τον G. Rachet, η Θεοδώρα, έρμαιο πλέον των «ανομολόγητων» προθέσεων του αδίστακτου Ξυναία, αλλά και νοιώθοντας ταυτόχρονα θαυμασμό για την «ωμά» ειλικρινή αποκάλυψη των σχεδίων του, αφού πρώτα αποφάσισε να συνεργαστεί, τουλάχιστο προς το παρόν, μαζί του για να εκδικηθούν τον Εκηβόλιο, στη συνέχεια έγινε ερωμένη του και τον ακολούθησε στην Αλεξάνδρεια. Η πορεία τους μέσα από την έρημο ήταν δύσκολη και επικίνδυνη, επειδή δε ο Ξυναίας δεν είχε φέρει χρήματα από την Κωνσταντινούπολη, συχνά την εξέδιδε για μερικά χάλκινα νομίσματα ώστε να μπορέσουν να αγοράσουν δύο καμήλες και λίγα εφόδια. Κάποια νύχτα και, ενώ, ταξίδευαν προσκολλημένοι σε ένα μικρό караβάνι, τους επετέθηκαν πειρατές¹¹² και μόνο χάρη στην άμεση αντίληψη του «λένονα» σώθηκαν και κατόρθωσαν να διαφύγουν. Καθώς, όμως, περιπλανούνταν επί ημέρες χωρίς νερό και τρόφιμα, προσπαθώντας να βρουν το σωστό προσανατολισμό και να φτάσουν στον βραχίονα

της πρώην μιμάδας που δύσκολα θα μπορούσε να υποταχτεί σε μια παρατεταμένη αγνότητα καθώς και η αποστροφή της για τον Εκηβόλιο, την οδήγησε τελικά σε έλξη προς τον Πάμφιλο με τον οποίο συνήψε ερωτική σχέση: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXVII-XXVIII, σσ. 420-431.

¹¹⁰Ο Εκηβόλιος, αφού πρώτα κατάσχεσε όλα τα υπάρχοντα της Θεοδώρας, κατόπιν ανέθεσε σε δυο φρουρούς του να τη μεταφέρουν στην αρχαία αγορά της Κυρήνης και εκεί να την πουλήσουν σε κάποιον δουλέμπορο: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXVIII, σσ. 432-443.

¹¹¹G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXVIII, σσ. 444-449.

¹¹²Οι πειρατές αυτοί ήταν από τη Βυζακινή και αναγνωρίζονταν από τα πλοία τους με την ψηλή πρύμνη: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXIX, σ. 458.

του Νείλου, ¹¹³ η Θεοδώρα ανεκάλυψε με δυσαρέσκεια, την ολοένα και πιο στενή σύνδεσή της με τον κάποτε, μισητό της προαγωγό. Δεν μπορούσε να διανοηθεί πως αυτή που κάποτε αισθανόταν άκρατη αποστροφή για το είδος του ανθρώπου που αντιπροσώπευε ο Ξυναίος, αυτή που είχε περιφρονήσει τόσο πολύ τις γυναίκες που αφήνονταν σε μια τέτοια ταπεινωτική τυραννία, θα γινόταν παιγνίδι στα χέρια ενός εμπόρου της «γυναικείας σάρκας» και θα εύρισκε, επιπλέον, ευχαρίστηση σε αυτή την ταπεινωτική κατάσταση. Όμως, από την άλλη πλευρά, η φιλόδοξη κόρη του Ακακίου δεν ήταν καν διατεθειμένη να εγκαταλείψει το όνειρό της για μεγαλείο και δόξα για να γίνει μια πειθήνια δούλα. Μάλιστα, ενθουμούμενη, «αίφνης», την ιστορία της Ιουδήθ που κάποια νύχτα πήγε στη σκηνή του δεσποτικού τυράννου Ολοφέρνη και τον θανάτωσε, απελευθερώνοντας έτσι τον λαό της από τη σκλαβιά, όπως και συνειδητοποιώντας το έντονο και αρρωστημένο πάθος του προαγωγού για αυτήν, έντρομη κατενόησε ότι σύντομα και με τη δύναμη της συνήθειας δεν θα εύρισκε το θάρρος να εγκαταλείψει τον Ξυναία και ότι θα παρέμενε οριστικά ιδιοκτησία του.¹¹⁴ Τότε η «σθεναρή» μετέπειτα αυτοκράτειρα, παλεύοντας σκληρά με τη συνείδησή της, αμφιταλαντέφτηκε πολύ, ώσπου, τελικά υπερίσχυσε η τόλμη της και κάποιο βράδυ, την ώρα του ύπνου του «εραστή» της, τον σκότωσε με μαχαίρι, επανακτώντας με αυτόν τον τρόπο την ελευθερία της.¹¹⁵

Στη συνέχεια του κειμένου του ο G. Rachet αποφαίνεται πως μετά την απελευθέρωσή της Θεοδώρας από το «δεσμό» της προαγωγό, η ίδια συνέχισε την πορεία της προς την Αλεξάνδρεια και κάποια στιγμή έφτασε στα όρια της ερήμου της Νιτριάς,¹¹⁶ σε μικρή απόσταση από τον βραχίονα του Νείλου, κοντά στην Κάνωπο. Εκεί, ζήτησε αρχικά καταφύγιο στη σπηλιά του χριστιανού ασκητή, Χριστόδωρου του Θεσσαλονικέα, γνωστού πολέμιου των μονοφυσιτών. Ο ιδιόρρυθμος όμως και φανατικός ερημίτης, θωρώντας την ως μια «κακή οπτασία» που στάλθηκε για να τον κολάσει βάζοντάς τον σε πειρασμό, της αρνήθηκε οποιαδήποτε φιλοξενία και,

¹¹³ Σε κάποια στιγμή ο Ξυναίος θεώρησε απαραίτητο να σκοτώσουν την καμήλα για να εξασφαλίσουν νερό, τροφή, καπέλα, σανδάλια και κουβέρτα για να προφυλάσσονται από τον καυτό ήλιο και την άμμο της ερήμου: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXIX, σσ. 461-462.

¹¹⁴ Βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXIX, σ. 463.

¹¹⁵ G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXIX, σσ. 452-453, 463-464. Η Θεοδώρα πίστευε πως με την πράξη της αυτή πήρε μια δίκαιη εκδίκηση τόσο για την ίδια όσο και για όλες τις άλλες ομόφυλές της, που έχυσαν ποταμούς δακρύων χάρη στον «εξουτελισμό» που τις έσυρε ο Ξυναίος. Εν τούτοις, φρόντισε το άγλυχο, ματωμένο σώμα χρησιμοποιώντας ως σάβανο το τομάρι της καμήλας και δείχνοντας με τον τρόπο αυτό, το δέος και το σεβασμό της προς τους νεκρούς.

¹¹⁶ Ουάντι Νατρούν ή Νιτρία, έρημος που κατά την πρώτη χριστιανική περίοδο αποτέλεσε ένα από τα περιφημότερα κέντρα ασκητισμού και μοναχισμού: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXX, σ. 466.

αποκαλώντας την «κόρη του δαίμονα», την κατεδίωξε από τη σκήτη του. Εκείνη, αφού πρώτα πλύθηκε και του πήρε λίγο ψωμί, κατόπιν άφοβη πια και εμπιστευόμενη το «άστρο» της περπάτησε μιάμιση ακόμη μέρα έως ότου, έξω από ένα μοναστήρι, συνάντησε την Παρχαρία, μια ηλικιωμένη μονοφυσίτισσα που της πρόσφερε νερό και τροφή.¹¹⁷

Ο G. Rachet διατείνεται ότι η τύχη φάνηκε, πλέον, να επιστρέφει στη ζωή της μετέπειτα αυτοκράτειρας, όταν η ίδια, οδεύοντας προς τη σωτηρία της και κατά τη συμβουλή της ερημίτισσας Παρχαρίας, έφθασε στην καλύβα του Ισιδώρου,¹¹⁸ ενός πραγματικά σοφού και απαλλαγμένου από τα ανθρώπινα πάθη ασκητή. Εκείνος, αφού πρώτα την καλοδέχτηκε και άκουσε την ιστορία που η «ταλαιπωρημένη οδοιπόρος» του αφηγήθηκε με «όλη της την ειλικρίνεια», κατόπιν, ιδιαίτερα μαθαίνοντας ότι ήταν έγκυος,¹¹⁹ αποφάσισε να την προστατέψει και συγχρόνως να της προσφέρει πραγματική φιλοξενία¹²⁰ και όχι ελεημοσύνη. Συγκεκριμένα, σε ερώτηση της Θεοδώρας προς τον Ισιδώρο σχετικά με τη διαφορά ελεημοσύνης και φιλοξενίας, εκείνος της απάντησε: *«η ελεημοσύνη είναι ταπεινωτική γι αυτόν που την δέχεται και αντικείμενο σκανδαλισμού για εκείνον που την προσφέρει, ενώ η φιλοξενία είναι απόδειξη σεβασμού»* και όποιος κάνει ελεημοσύνες για να σώσει την ψυχή του, στην ουσία, προσβάλει τον Θεό διότι του ζητά «ανταμοιβή». Αντίθετα όποιος φιλοξενεί, δείχνει ότι σέβεται τον συνάνθρωπό του καθώς του φέρεται όχι όπως σε έναν ζητιάνο αλλά ως ίσος προς ίσο. Αφού την παρηγόρησε για τον φόνο του Ξυναία λέγοντάς της ότι ή ίδια ήταν το *«τιμωρό χέρι του Θεού»* προς έναν «στυγνό καταστροφέα» γυναικών, της έμαθε κατόπιν την καλλιέργεια της γης, ενώ, ταυτόχρονα η Παρχαρία της δίδαξε πως να επεξεργάζεται και να γνέθει το μαλλί των ζώων για να το ανταλλάσσει με είδη πρώτης ανάγκης ανάγκης.¹²¹

¹¹⁷G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXX, σσ. 465-475.

¹¹⁸Ο μονοφυσίτης κοσμικός ασκητής, Ισιδώρος, γεννήθηκε σε μια πόλη του Δέλτα, στο Βολβοτινό βραχίονα του ποταμού Νείλου και έζησε για πολλά χρόνια στην Αλεξάνδρεια όπου σπούδασε γραμματική, ρητορική και φιλοσοφία. Παράλληλα με την πίστη του στον Ιησού Χριστό, σε όλη του τη ζωή αναζητούσε τη σοφία και τη μυστική γνώση που διδασκόταν στο αρχαίο ιερό της Ελευσίνας. Γι αυτό ταξίδευσε και περιηγήθηκε ανά τον κόσμο φθάνοντας μέχρι την Ινδία και την Κίνα και έπειτα από πολλές αναζητήσεις κατέληξε στην έρημο της Νιτρίας για να βρεί γαλήνη: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXX, σσ. 475- 480.

¹¹⁹Από την αρχή της εγκατάστασής της στο καταφύγιο του Ισιδώρου, η Θεοδώρα, κατάλαβε ότι περίμενε το παιδί του φονευμένου από το χέρι της προαγωγού: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXX, σ. 483.

¹²⁰βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXX, σσ. 477- 479.

¹²¹G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXX, σσ. 475- 485.

Ο ίδιος μυθιστοριογράφος αποφαινεται ότι, έπειτα από πάροδο οκτώ μηνών, η Θεοδώρα έφερε στον κόσμο την κόρη της Ισιδώρα, προς ευγνωμοσύνη του «φιλεύσπλαχνου» σωτήρα της που τόσο την στήριξε στα δύο περίπου χρόνια της παραμονής της κοντά του. Ο Ισιδώρος την βοήθησε και της εμφύσησε ακόμη μεγαλύτερη αγάπη για τον μονοφυσιτισμό, χωρίς ωστόσο να προσπαθήσει άμεσα να την προσηλυτίσει. Παράλληλα της μίλησε για τους δύο ιεράρχες Τιμόθεο και Σεβήρο, ενώ, ταυτόχρονα της έμαθε την αξιοπρέπεια, την αυτάρκεια αλλά και τόσα μυστικά της σοφίας του, έως ότου, τελικά εκείνη «ξέχασε» και αποκόπηκε από την παλιά της ζωή. Κάποια στιγμή η Θεοδώρα, εξ αιτίας ενός προφητικού ονείρου,¹²² θυμήθηκε ό,τι της «είχε κρίνει» ο μάντης Γναφέας και τότε απεφάσισε να φύγει για την Αλεξάνδρεια, ακολουθώντας τη μοίρα της και αφήνοντας στον καλό της φίλο την επιμέλεια του παιδιού της.¹²³ Τότε, από τον μυθιστοριογράφο εξιστορείται πως, αφού η Θεοδώρα διέσχισε την πεδιάδα της Νουτρίας με τα αναρίθμητα μοναστήρια και τη «χώρα των ποιμένων»,¹²⁴ σε περίπου ένα μήνα έφθασε «προ των πυλών» της Αλεξανδρείας.¹²⁵ Εκεί, βρώμικη και με φθαρμένο χιτώνα, αρχικά περιπλανήθηκε στην πόλη αρνούμενη ελεημοσύνη από αυτούς που την περνούσαν για ζητιάνια,

¹²²Η Θεοδώρα είδε, αρχικά, τον εαυτό της να κρατά σε δίσκο το αιματοβαμμένο κεφάλι του Εκηβολίου και στη συνέχεια, τρέχοντας στο δάσος, να συναντά έναν διαλογιζόμενο άνδρα με τη μορφή του «χαμογελαστού Ξυναία. Όμως, το πιο εντυπωσιακό σημείο του οράματός της ήταν το άκουσμα τη γνώριμης φωνής του Ιουστινιανού που την επιδοκίμαζε για τα όσα έμαθε και την καλούσε να γυρίσει πίσω: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXI, σσ. 486-487.

¹²³G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXI, σσ. 487-488. Ο Ισιδώρος δήλωσε στη Θεοδώρα ότι ο ίδιος, καιρό πριν, περίμενε την απόφασή της να φύγει και συμπλήρωσε ότι, αν και πολύ νεαρή σε ηλικία για την μοναχική ζωή, εν τούτοις, άντεξε να ζήσει υπό συνθήκες φτώχειας και αγνότητας, επιδεικνύοντας μάλιστα υπομονή και ψυχικό σθένος. Όμως, επειδή ο δρόμος για την Κωνσταντινούπολη ήταν μακρύς και δύσκολος, της ζήτησε να αναθρέψει αυτός τη μικρή Ισιδώρα μέχρι τη στιγμή που εκείνη θα πετύχαινε τους στόχους της και τότε θα έπαιρνε πίσω την κόρη της. Η Θεοδώρα δέχτηκε την πρόταση με ευγνωμοσύνη και την ίδια μέρα ξεκίνησε για την Αλεξάνδρεια με τις ευχές του σοφού της φίλου και χωρίς να αποχαιρετήσει το παιδί της από φόβο μη καμφθεί.

¹²⁴Αχανής, βαλτάδης περιοχή στα σύνορα με τη λίμνη Μαρεώτιδα, κατοικουμένη από φιλόξενους ψηλούς ανθρώπους με μελαψό δέρμα και ξυρισμένο κεφάλι. Η φυλή αυτή ζούσε από το ψάρεμα, τη συγκομιδή πατύρου ή την εκτροφή μεγάλων βοδιών και κατοικούσε σε μικρά νησιά διάσπαρτα στα έλη ή μεγάλες βάρκες φτιαγμένες από βλαστούς πατύρου: G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXI, σ. 489.

¹²⁵Ο G. Rachet συμπληρώνει την περιγραφή της αχανούς πόλης της Αλεξανδρείας, γράφοντας ότι το «αθάνατο αυτό έργο» του Μεγάλου Αλεξάνδρου, που επί οκτώ αιώνες ακτινιβολούσε στη Μεσόγειο, είχε τα επίθετα «ευτυχής, ωραία, μεγάλη, βασιλική, χρυσή πόλη». Κοντά στις επάλξεις της διακρίνονταν οι συνοικίες της Ακρόπολης και της Ραχώτιδας, της παλιάς αιγυπτιακής πόλης με το θαυμαστό Σεραπείο. Από τότε που πρωτοκατοικήθηκε, η Ραχώτιδα είχε διατηρήσει τα παλιά στενά δρομάκια της, που έρχονταν σε αντίθεση με τις ευθείες πλατιές λεωφόρους της ελληνικής πόλης, που είχε ανοικοδομηθεί δίπλα στη θάλασσα από τον αρχιτέκτονα Δεινοκράτη. Αν η Κάνωπος αποτελούσε τον τόπο διασκέδασης των πλουσίων Αλεξανδρινών, η Ραχώτιδα ήταν ο τόπος θαμάτων των πτωχών και ταπεινών με θέατρα, οίκους ανοχής, χάνια, προαγωγούς και καπηλειά. Τέλος, πέρα από τις συνοικίες βρισκόταν το Επαστάδιο, μια πλατιά γέφυρα που στο τέλος της γινόταν λεωφόρος και συνέδεε την πόλη με τη νήσο Φάρο και τον τριώροφο πύργο της με τον πυρσό, ο οποίος έκαιγε όλη τη νύχτα και πληροφορούσε τα πλοία ότι πλησίαζαν σε λιμάνι. Εκεί υψωνόταν ο περίφημος στον ορόζοντα από την άλλη πλευρά βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXI, σσ. 490-492

ώσπου στο τέλος βρήκε κατάλυμα σε ένα άλσος, όπου όμως βιάστηκε, δυστυχώς, από έναν μεθυσμένο κακοποιό. Την επόμενη ημέρα, η «ανήσυχη» ταξιδιώτισσα έπεσε στα χέρια του προαγωγού Διόσκουρου, αλλά γρήγορα διέφυγε για να συναντήσει στη συνέχεια και για καλή της τύχη, τον Κοσμά,¹²⁶ γόνο πλούσιας και καλής οικογένειας της Αλεξανδρείας.¹²⁷

Σε συνέχεια της εξιστόρησής του ο G. Rachtet αναφέρει πως ο Κοσμάς, έμπορος μπαχαρικών, χρυσού και σμύρνας, απόρησε όταν η «ρακένδυτη» Θεοδώρα αρνήθηκε την ελεημοσύνη του αλλά περισσότερο εξεπλάγη όταν συζήτησε μαζί της και ανέκαλυψε τον τρόπο σκέψης και τις θεολογικές της γνώσεις. Μονοφυσίτης και ο ίδιος, ήταν ομοτράπεζος του πατριάρχη Τιμοθέου, ενώ τον ελεύθερο χρόνο του ασχολούνταν με τη μελέτη της θρησκείας, γεωγραφίας και ιστορίας: Ο ευγενικός όσο και έντιμος νέος, γοητευμένος από την προσωπικότητα, την ομορφιά και το πνεύμα της Θεοδώρας, επέμεινε να τη φιλοξενήσει στο σπίτι του για όσο διάστημα εκείνη ήθελε και υποσχέθηκε να μην την πείσει όταν έκρινε ότι έπρεπε να φύγει.¹²⁸ Η Θεοδώρα θεωρώντας τον εαυτό της πολύ τυχερό από αυτή τη γνωριμία, δέχτηκε την πρόταση και άρχισε να συζεί επίσημα με τον αλεξανδρινό αριστοκράτη.¹²⁹ Μαζί του μπήκε στην υψηλή κοινωνία των φιλοσόφων, των ιερέων, των διανοουμένων, των ανωτέρων κρατικών υπαλλήλων και των πατρικίων. Ιδιαίτερα την κολάκευε η φιλία της με τον πατριάρχη Τιμόθεο που συχνά την προσκαλούσε και με φανερή ευχαρίστηση συζητούσε μαζί της, ενισχύοντας έτσι εξαιρετικά το «αίσθημα ευταξίας»¹³⁰ της νεαρής γυναίκας. Ωσπου κάποια μέρα, στη δεξίωση του διοικητή της Αλεξανδρείας, Ιουλιανού, η Θεοδώρα συνάντησε τον μισητό της Εκηβόλιο¹³¹ αλλά και τον παλιό καλό φίλο της Αλέξανδρο Τραλλιανό.¹³² Δυστυχώς το περιβάλλον και η «ψύχραιμη» στάση του «αναίσθητου» πρώην εραστή της δεν έκαναν εφικτή καμιά «εις βάρος του αποκάλυψη». Από τη συζήτηση, όμως, που είχε

¹²⁶βλ. G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXI-XXXII, σσ. 502-506.

¹²⁷βλ. G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXI-XXXII, σσ. 475-506.

¹²⁸G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXI-XXXII, σσ. 488-510.

¹²⁹Στους τέσσερις μήνες της συμβίωσης της με τον Κοσμά η Θεοδώρα περνούσε τόσο καλά, ώστε ξέχασε την αναχώρησή της από την Αλεξάνδρεια: βλ. G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXII, σσ. 512-513.

¹³⁰G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXII, σ. 513. Κατά τον G. Rachtet, η Θεοδώρα στην Αλεξάνδρεια αποκαλούνταν ως η «πνευματική κόρη του σεβαστού πατριάρχη και το ωραιότερο κόσμημα της πόλης».

¹³¹Η Θεοδώρα, μπροστά σε όλους τους καλεσμένους, προσπάθησε να προσβάλει και να αποκαλύψει το ποιόν του Εκηβολίου, αλλά ο διεφθαρμένος εκατόνταρχος παρέμεινε αδιάφορος και ατάραχος, έτσι ώστε η ίδια κινδύνευσε να αποδοκιμαστεί από τους άλλους καλεσμένους. Γι αυτό και έπειτα από συμβουλή του Κοσμά σιώπησε τελικά: βλ. G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXII, σσ. 513-516.

¹³²Ο σπουδαστής ιατρικής Αλέξανδρος Τραλλιανός ήταν αδελφός του αρχιτέκτονα Ανθεμίου, αγαπητού φίλου της Θεοδώρας στην Κωνσταντινούπολη: βλ. G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXII, σσ. 513-514.

με τον συμπολίτη φίλο της, ιατρό, έκπληκτη πληροφορήθηκε πως μετά τον θάνατο του αυτοκράτορα Αναστασίου, στον θρόνο ανέβηκε τελικά, ο αρχηγός της φρουράς Ιουστίνος, ο οποίος πολύ σύντομα θα έχριζε διάδοχό του τον ανηψιό του Ιουστινιανό.¹³³

Σύμφωνα με τον G. Rachet, ένα μήνα μετά τα τελευταία νέα, η Θεοδώρα άφησε με θλίψη την Αλεξάνδρεια και ταξίδεψε έως την Αντιόχεια συνοδευόμενη από τον Κοσμά.¹³⁴ Μια μεγάλη χαρά, όμως, την περίμενε στη συριακή πρωτεύουσα, όταν έμαθε ότι διοικητής της αυτοκρατορικής αυτής επαρχίας ήταν ο Θεόδωρος, προστάτης του καλού της φίλου Αγαθία και ερωτικός σύντροφος της εταίρας Μακεδονίας, με την οποία την συνέδεε άριστη σχέση. Σε αναφορά της στον Ιουστινιανό, η σύντροφος του επάρχου κατέστησε γνωστό στη φίλη της ότι, παρά τα «προξενιά» που του γίνονταν στο παλάτι, εκείνος δεν αποφάσιζε τίποτε και απαντούσε πως θα παντρευτεί μόλις ερχόταν το «πλήρωμα του χρόνου». Στο άκουσμα μιας τέτοιας απάντησης, η Θεοδώρα, ζήτησε από τη Μακεδονία, που ο λόγος της εισακουγόταν πολύ από τον ανηψιό του αυτοκράτορα, να του διαβιβάσει ένα συγκεκριμένο γράμμα¹³⁵ που θα της υπαγόρευε αυτή η ίδια και όχι μια απλή συστατική επιστολή όπως εκείνη τη συμβούλευε. Τελικά, παρά τις αντιρήσεις της Μακεδονίας,¹³⁶ η επιστολή γράφτηκε, σφραγίστηκε και στάλθηκε με τη διαβεβαίωση ότι θα έφθανε στα χέρια του Ιουστινιανού μέσα σε οκτώ ημέρες και πολύ πριν η Θεοδώρα φθάσει στην Κωνσταντινούπολη.¹³⁷

---

¹³³G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXII, σσ. 518-520. Ο Αλέξανδρος πληροφόρησε τη Θεοδώρα ότι ο Ιουστίνος ήταν τόσο αγράμματος, ώστε ο Ιουστινιανός του έφτιαξε ειδική σφραγίδα με το όνομά του και μάλιστα ο ίδιος την χρησιμοποιούσε κατά την κρίση του. Επειδή δε ο αυτοκράτορας δεν ήταν πια νέος, εικαζόταν ότι σύντομα θα υποδείκνυε ως νόμιμο διάδοχό τον ανηψιό του.

¹³⁴Η Θεοδώρα άφησε απρόθυμα την πόλη και τους τόσο αξιόλογους ανθρώπους που γνώρισε σε αυτήν και έφυγε για την Αντιόχεια. με τη συντροφιά του Κοσμά. Ο ευγενικός νέος, αφ' ενός δεν ήθελε να την αποχωριστεί, ενώ αφ' ετέρου θα συνόδευε ένα караβάνι με πολύτιμο φορτίο και ταυτόχρονα θα είχε την ευκαιρία να επισκεφτεί Σύριους θεολόγους φίλους του: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXII, σ. 521.

¹³⁵Κατά παράκληση της Θεοδώρας η Μακεδονία έπρεπε να γράψει στον Ιουστινιανό πως η ίδια «δέχτηκε στην Αντιόχεια την επίσκεψη της Θεοδώρας που επρόκειτο να επιστρέψει στην Κωνσταντινούπολη και θα εγκαθίστατο σε ένα ταπεινό σπίτι στο οποίο ήταν αποφασισμένη να ζήσει μια απλή ζωή γνέθοντας με τη ρόκα της και μελετώντας τις γραφές»: βλ. G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXII, σ. 524.

¹³⁶G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXII, σσ. 524 -525. Η Μακεδονία, μη μπορώντας να καταλάβει τα λόγια που η Θεοδώρα της υπαγόρευσε για το γράμμα, διαμαρτυρήθηκε λέγοντας ότι ο Ιουστινιανός θα την περνούσε για ένα μη ισορροπημένο άτομο. Τελικά, όμως, πείστηκε και το έγγραψε παίρνοντας ως δώρο ευγνωμοσύνης από τη φίλη της ένα πολύτιμο περιδέραιο.

¹³⁷G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXXII, σσ. 522-525.

Στο κεφάλαιο αυτό, πιστεύω, ότι ο μυθιστοριογράφος G. Rachet, εκτός από τις γλαφυρές περιγραφές και το πλήθος των πολιτιστικών στοιχείων που μας παραθέτει για την εποχή της Θεοδώρας, μας δίνει μια άλλη εκδοχή της ζωής της τόσο στην Κυρήνη όσο και στην Αλεξάνδρεια. Αρκετά διαφοροποιημένος από τον Προκόπιο, τον C. Diehl, τον K. Θεοχάρους και τον P.Tsezareti, ισχυρίζεται ότι το ταξίδι της «εταίρας» στην Πεντάπολη ήταν στην πραγματικότητα προσχεδιασμένο από τον «πανούργο» προαγωγό Ξυναία, «αιώνιο» εχθρό της εταίρας από την παδική της ακόμα ηλικία, ο οποίος, τυφλωμένος από μίσος και «έντονο» ερωτικό πάθος γι αυτήν, στην κατάλληλη στιγμή, άδραξε την ευκαιρία να την εκδικηθεί. Ο G. Rachet ισχυρίζεται ότι ο εκατόνταρχος Εκηβόλιος ήταν «απόλυτα» διεφθαρμένος και, αρχικά τουλάχιστον, πειθήνιο όργανο του προαγωγού, ενώ από την άλλη πλευρά παρουσιάζει ένα «ειδύλλιο αγάπης και μίσους μεταξύ Ξυναία και Θεοδώρας που οδηγείται στο «μοιραίο» τέλος με τον φόνο του λένονα από τα χέρια της «τιμωρού» ερωμένης του. Τέλος, μια άλλη διαφορά του μυθιστοριογράφου από τους προαναφερόμενους συγγραφείς είναι ότι και στο κεφάλαιο του αυτό, σε συνέχεια του προηγούμενου, διαφαίνεται η σημαντικότητα του Ιουστινιανού στη ζωή της Θεοδώρας, η οποία, ακολουθώντας πιστά τον «χρησμό» του μάντη Γναφέα και με τη βοήθεια της κοινής τους φίλης Μακεδονίας, καταλήγει στην «περίφημη» επιστολή προς τον μετέπειτα σύζυγό της.¹³⁸

3.5 Γ. Ρούσσο

Κατά την εκδοχή του Γ. Ρούσσου,¹³⁹ την ήσυχη ζωή της Πελαγίας,¹⁴⁰ συζύγου του διοικητή της Πεντάπολης του επαρχάτου της Κυρηναϊκής, Εκηβόλου, διετάραξε ένας άγνωστος οπαδός των Πρασίνων¹⁴¹ που, εμφανιζόμενος έξαφνα στο παλάτι, της ζήτησε με θράσος να μεσολαβήσει στον «αυθέντη», ώστε να απαλλαγούν από την

¹³⁸G. Rachet, κεφ. XXV-XXXII, σσ. 413-525.

¹³⁹Στο δραματικό μυθιστόρημα του Γ. Ρούσσου, *Φλογισμένη Πορφύρα*, καταγράφεται μια άποψη, κάπως παρεκκλίνουσα, σχετικά με τη ζωή της Θεοδώρας: βλ. Γ. Ρούσσου, *Φλογισμένη Πορφύρα*, κεφ. I-X, σσ. 7-32.

¹⁴⁰Γ. Ρούσσου, *Φλογισμένη Πορφύρα*, κεφ. I, σ. 7. Κατά τον Γ. Ρούσσο, η «χορεύτρια με τους χίλιους και έναν ερωμένους», η διάσημη και ευειδής εταίρα της Κωνσταντινούπολης, Θεοδώρα, παρουσιάζεται στο «πολυτελές» παλάτι της Πεντάπολης ως σύζυγος του «ισχυρού» διοικητή της Εκηβόλου και με «νέο» όνομα, Πελαγία.

¹⁴¹Ο άγνωστος «Πράσινος», αποκαλώντας την Πελαγία «Θεοδώρα», την απείλησε ότι σε περίπτωση που οι τρεις ομοϊδεάτες του φονεύονταν, τότε ο «εύπιστος» σύζυγός της αλλά και όλος ο λαός της Κυρηναϊκής θα μάθαιναν για το «κολασμένο» παρελθόν της «τιμημένης» του Εκηβόλου: βλ. Γ. Ρούσσου, *Φλογισμένη Πορφύρα*, κεφ. I, σσ. 7-9.

ποινή της σφαγής τρεις οπαδοί της φατριάς του. Η Πελαγία, πρώην εταίρα Θεοδώρα, «τρομοκρατημένη» και μπροστά στον κίνδυνο να αποκαλυφθεί το παρελθόν της,¹⁴² υποσχέθηκε στον «εκβιαστή» να «βοηθήσει», όμως, «Ὀλλαι ἦσαν αἱ βουλαὶ τοῦ Κυρίου».¹⁴³ Οἱ τρεῖς Πράσινοι, στην προσπάθειά τους να δραπετεύσουν, εκτελέστηκαν και ἡ «δεισιδαίμων ἀρχόντισσα», σύμφωνα με κάποιο κακό ὄνειρο που εἶχε δει, πίστευε πλέον ὅτι κάποια συμφορά θα εὑρίσκε αὐτή και το σπιτικό της. Ἐτσι, ξαφνικά και σε ἀνύποπτο χρόνο, τὴ μέρα τῆς τρίτης ἐπετείου τῶν γάμων τῆς με τὸν Ἐκήβολο, παρουσιάστηκε στὸν Ἰππόδρομο¹⁴⁴ ὁ «εφιαλτικός» καταδότης τῶν «περασμένων» τῆς και, ἐνώπιον ὅλου τοῦ λαοῦ, ἀπεκάλυψε τὸν «βίον» τῆς «φαινομενικά» ἀγνῆς ἀλλὰ και «*πιο ἀκόλαστης γυναικας που εἶχε δει ἡ φύση*». Ὁ ἐκατόνταρχος, «ἀπελπισμένος» και μὴ μπορώντας να συγχωρήσει τὴν Πελαγία για τὸ ψέμα και τὴν προδοσία τῆς, πήρε ἀμέσως τὸ παιδί του και ἐξαφανίστηκε. Ἐτσι ἡ πρώην δημοφιλῆς εταίρα τῆς Κωνσταντινούπολης και, μετέπειτα, ἐνάρετη σύζυγος του διοικητῆ του ἐπαρχάτου τῆς Κυρηναίικῆς, Πελαγία, ξάφνου βρέθηκε μόνη. Ἐγκαταλειμμένη πλέον ἀπὸ τὸν σύζυγό της και στερούμενη τὸ ἀγαπημένο της παιδί, ἔφυγε ἀπὸ τὸ ἀνάκτορο τῆς Πεντάπολης, «διωγμένη» ἀπὸ τὸν τιτουλάριο του ἐπαρχάτου, πρωτοσπαθάριο Εὐτύχιο και μὴ ἔχοντας τὸ δικαίωμα να πάρει τίποτε ἀπὸ τα ὑπάρχοντά της.¹⁴⁵

Στὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅπου ἡ Θεοδώρα κατέφυγε μαζί με τὴν ἐμπιστὴ φίλη τῆς Ἀντωνίνα, ἀρχικά οἱ δύο γυναῖκες «ἐκδίδονταν» για να μπορέσουν να ἐπιβιώσουν. Πολύ σύντομα, ὅμως, ἡ Θεοδώρα ἐξαγνιζόμενη και μόνο με τὴ σκέψη του παιδιοῦ τῆς που «λάτρευε», ἀποχαιρέτισε τὴ σύντροφό της και με τὴν «ἰσχυρή» θέληση που

¹⁴²Ἡ Πελαγία γινώριζοντας πόσο δύσκολο εἶναι να διαγράψει κανεὶς τὸ παρελθόν του, εἶπε στη φίλη τῆς Ἀντωνίνα τα ἐξῆς λόγια: «Ὁ πιο ἐπιφοβός, ἀδυσώπητος, ἀμείλικτος ἐχθρός του ἀνθρώπου εἶναι τὸ παρελθόν του. Ὅσο σκληρά κι ἀν ἀγωνιστεῖς ἐναντίον του, δὲν θα μπορέσεις ποτέ να τὸ ἀφανίσεις». Και εἶχε δίκιο διότι ἀπὸ ὅτι φάνηκε στα μετέπειτα χρόνια, ἡ προηγούμενη ζωὴ τῆς τὴν οδήγησε σε ἕναν ἀγῶνα τόσο «ἀπάνθρωπο» και με τὸς ἄλλους ἀλλὰ κυρίως με τὸν ἴδιο τῆς τὸν εαυτό, που «*ποτέ γυναῖκα δὲν καταδικάστηκε ἀπὸ τὴ μοῖρα τῆς να τὸ κάνει*»: βλ. Γ. Ρούσσου, *Φλογισμένη Πορφύρα*, κεφ. I, σσ. 10-11.

¹⁴³Κατὰ τὸν Ρούσσο, ὁ «*ἀρρενωπός και με ἀλύγιστη θέληση*» Ἐκήβολος λύγιζε μπροστά στη θέληση τῆς γυναῖκας του για τὴν ὁποία ἦταν «*πάντα ἐτοιμὸς να θυσιάσει και τὴ ζωὴ του*». Ὅμως στη συγκεκριμένη περίπτωση δὲν μπορούσε να κάνει τίποτε γιατί οἱ τρεῖς φυλακισμένοι «Πράσινοι» προσπάθησαν να δραπετεύσουν και οἱ φρουροὶ τὸς σκότωσαν: βλ. Γ. Ρούσσου, *Φλογισμένη Πορφύρα*, Κεφ. II, σσ. 12-14.

¹⁴⁴Γ. Ρούσσου, *Φλογισμένη Πορφύρα*, κεφ. II, σ. 16. Ἡ μέρα τῆς ἐπετείου τῶν γάμων τῶν ἀρχόντων θεωροῦνταν ἐπίσημη, γι αὐτὸ και κατὰ τὸ ἔθιμο τῆς ἐποχῆς, τὸ γεγονός γιορταζόταν με ἀγῶνες στὸν Ἰππόδρομο τῆς πόλης.

¹⁴⁵Γ. Ρούσσου, *Φλογισμένη Πορφύρα*, κεφ. I-VII, σσ. 7-23.

διέθετε, απέφυγε την αυτοκτονία και αποσύρθηκε ως ερημίτισσα σε μια σκήτη, στην αιγυπτιακή έρημο.¹⁴⁶

Ο Γ. Ρούσσοσ που ξεκινά τη διήγηση της «δικής» του Θεοδώρας από την Κυρηναϊκή, πολύ σύντομα οδηγεί τον αναγνώστη στο παρελθόν της, θέλοντας κατά τη γνώμη μου να καταδείξει την σημαντικότητα και ιδιαίτερη βαρύτητα που έδωσε αυτό στη ζωή της.¹⁴⁷

4. Συμπεράσματα

Στο κεφάλαιο αυτό παρατηρούμε ότι υπάρχει μια ικανοποιητική ταύτιση των κειμένων του Προκοπίου, του C. Diehl και του P. Cezaretti, σχετικά με τα αίτια και την αφορμή του ταξιδιού της Θεοδώρας στην Αλεξάνδρεια, αλλά και με την εκεί μεγάλη της περιπέτεια και τον θρησκευτικό της προσηλυτισμό. Όσον αφορά τα κείμενα του G. Rachet και του Γ. Ρούσσου, αξιοσημείωτο παραμένει το γεγονός ότι, ενώ οι δύο συγγραφείς διαφοροποιούνται από τους παραπάνω ιστορικούς ως προς την περιγραφή γεγονότων και καταστάσεων που η Θεοδώρα βίωσε στην Αίγυπτο, εν τούτοις, συμφωνούν με την θαυμαστή επίτευξη της θεολογικής της κατάρτησης και του θρησκευτικού της προσανατολισμού.

---

¹⁴⁶Γ. Ρούσσου, *Φλογισμένη Πορφύρα*, κεφ. VIII-IX, σσ. 24 -28. Κατά τη διάρκεια της κάθαρσής της στην έρημο, η Θεοδώρα, αναπόλησε όλο το «βαρύ» παρελθόν της, εξοικειώθηκε και τελικά απελευτερώθηκε από αυτό.

¹⁴⁷Γ. Ρούσσου, *Φλογισμένη Πορφύρα*, κεφ. I-X σσ. 7-30.